

Biblioteken

i Östergötland

nr **1-2** | 2011

Götapetter – vilken samhällsknut!

Östgötabiblioteken driver utvecklingen	3	Ingrid gör verkstad av sina idéer	20
Ökad digital delaktighet med sikte på 2013	4	Valdemarsvik väntar på lokalbesked	21
Politiker vill lyfta Digidel-kampanjen kommunalt	5	Smått & gott	21
Ett gott östgötskt exempel med utmaningar	6	Mjölbybor nyfikna på e-böcker	22
Internetkurs för digitalt medborgarskap i Kinda	7	Framtiden med vita lådorna	23
Biblioteken om sin roll	8	En stor dansk invigd i Linköping	23
IT-support direkt gillas i Söderköping	9	Biblioteket som vardagsrum	24
What's next?	10	"Allt genast" söker projektpengar	25
Blir Norrköping Årets Bibliotek?	11	Skrivlust!	26
Nio mellansvenska stadsbibliotek samverkar	11	Squooosh stimulerar läslust	27
Låna och dela bilder i bibliotekens arkiv	12	Bokcirklar.se – läsarnas mötesplats	28
Gratis utbildning om arkiv och bildhantering	13	Vem blir länets sjätte Unga berättare?	29
Linköping satsar på att bli bland de bästa	14	Viktor vill se fler bidrag med lokal anknypning	29
Besök kan ge miljoner till ökad kompetens	15	Lättnad när upphandlingen blev klar ...	30
Kulturarvet får Östergötland att växa	16	... och när avtalet med Axiell skrevs under	31
Två snabba kulturarvstips från länets bibliotek	16	Nu är det bara resten kvar!	32
Från runskrift till QR-kod	17	Jan knöt en knut och så var knuten knuten...	33
Korsord	18-19	Regional medieförsörjning kräver ny plan	34
		Ljudböcker mest populärt bland östgötarnas e-lån	35
		Tävla med dina bilder!	36

Östgötabiblioteken driver utvecklingen

Jan Owe-Larsson, styrelseordförande, Regionförbundet Östsam

Jag är uppväxt i Karlstad. För oss barn och ungdomar var biblioteket en plats där det lånades ut böcker mot uppvisande av ett solkigt lånekort. Låmnade vi inte tillbaka boken i tid kom en påminnelse som ett brev på posten. Därpå följde i nästa steg böter vill jag (inte) minnas.

Ifrågasatte LP-skivor

I en senare del av mitt liv, under åttio- och nittitalen, verkade och bodde jag i Eskilstuna. Av en händelse kom jag in i politiken vid sidan om mitt arbete i byggbranschen. Jag ifrågasatte starkt att stadens bibliotek nu skulle låna ut LP-skivor och VHS-filmer. Bibliotek är bibliotek och skulle endast låna ut böcker, inte minst till barn och ungdomar mot uppvisande av oftast solkiga lånekort.

Arbetet imponerar

Nu vet jag bättre. Biblioteken har en oerhört viktig roll för samhällsutvecklingen. Länsbibliotek Östergötlands arbete med att minska den digitala klyftan är imponerande. Det är fler än vi anar som står utanför den digitala världen. Som inte har en dator eller

inte förstår användningen. Numera accepterar och uppmuntrar jag att biblioteken lånar ut mer än böcker. Det går att ladda hem e-böcker, lyssna på en e-ljudbok, läsa artiklar i fulltext, låna en språkkurs på nätet eller ladda ner musik till sin dator. Alla östgötar som har ett lånekort på ett östgötabibliotek kommer åt tjänsterna gratis, direkt på webben.

Flaggskeppsinitiativ

Länsbiblioteket medverkade nyligen på Östsams internationella dag. Under dagen lyftes två så kallade flaggskeppsinitiativ fram inom Europa 2020 – områden som identifierats som strategiskt viktiga den närmaste tioårsperioden för Europa och för regionen. Det ena av dessa är digital delaktighet. EU:s digitala agenda presenterades liksom östgötabibliotekens framgångsrika arbete för att minska den digitala klyftan. Jag är stolt över att länsbiblioteket är en del av vårt regionförbund.

Att kunna skriva

Nu ska vi också lära oss SQUOOSHA. Det är en ny webbsida som länsbiblioteket tagit fram med stöd av Statens kulturråd, en sida som vill väcka lust och mod att skriva. Målgrupp är i första hand barn och ungdomar i 12-16-årsåldern. Att kunna skriva är viktigt för ungdomars framtida möjlighet till utveckling och deltagande i arbetslivet.

Gemensamt system

I februari medverkade jag i en kickoff för det nya biblioteksdatasystemet Göta. Länsbiblioteket och Östsam hade tillsammans med kommunerna genom målmedvetet arbete lyckats enas om ett gemensamt system. Ett system som underlättar bibliotekens arbete, men framför allt är till stor nytta för invånarna. Östgötarna kommer i framtiden att uppleva ett gemensamt

Östgöta-bibliotek. Återigen visar vi i Östergötland att vi är i framkant när det gäller utvecklingen inom biblioteksområdet.

Nyckel till bildning

Jag är glad att jag får vara med och inleda länsbibliotekets seminarium den 24 maj, "Riv väggar och bygg broar: Bibliotek som språngbräda för utveckling". Biblioteken lånar inte längre bara ut böcker utan är en väsentlig nyckel till bildning och utveckling i regionen. I ett samhälle som ständigt förändras höjs kraven på människors kunskap och kompetens. För att citera inbjudan:

"Konferensen handlar om bibliotekens roll som resurs i lokalsamhället – om samverkan, stöd för livslångt lärande och digital delaktighet".

Länsbiblioteket och biblioteken i Östergötland befäster därmed sin, som jag uppfattar, ledande position i Sverige när det gäller att aktivt driva bibliotekens medverkan i en god samhällsutveckling.

Länsbibliotekarie Kerstin Olsson lämnar över ett antal rep att knyta samman i en symbolisk handling inför det nya gemensamma systemet.
Foto: Bertil Hedbor

Tomas Lindgren från ABF Östergötland i samspråk med moderatorn Annika Dopping. Foto: Digidelkampanjen.

Ökad digital delaktighet med sikte på 2013

Text: Anne Hederén, Länsbibliotek Östergötland

Den riksomfattande kampanjen Digidel fick ett festligt avstamp den femte april på Münchenbryggeriet i Stockholm. Över 200 personer från olika samhällssektioner hade samlats för ett officiellt startskott för kampanjen, som har målet att öka den digitala delaktigheten med en halv miljon människor fram till 2013.

– Ett nätverk är ett bra sätt att arbeta på för vi behöver inspirera varandra och samla kunskaper, inledde Staffan Hagnell från Stiftelsen för internetinfrastruktur .SE. Han presenterade kampanjens motto:

* Digital delaktighet är förutsättning för en väl fungerade demokrati.

* Alla invånare i Sverige ska ha möjlighet att vara digitalt delaktiga.

* Kunskap om hur man gör är viktig för att bli digitalt delaktig.

* Användbarhet och tillgänglighet för alla är viktiga faktorer för digital delaktighet.

* Många kan hjälpa många att bli digitalt delaktiga.

* Digital delaktighet är en angelägenhet för alla i samhället.

Kommunbeslut i Katrineholm

På scenen avlöste eldsjälar och partners varandra för att vittna om sina åtaganden. Bland dessa fanns Katrineholms kommun som tagit ett kommunövergripande beslut:

”Kommunstyrelsen ska bidra till att minska den digitala klyftan för kvinnor och män, pojkar och flickor.”

En arbetsgrupp med representanter från sex förvaltningar har bildats som ska samarbeta för att minska den digitala klyftan i kommunen

ABF Östergötland

Tomas Lindgren från ABF Östergötland beskrev storsatsningen ”Internet i vardagen” som pågår under 2011 där minst 3 000 personer ska utbildas via kostnadsfria studiecirkel.

Många av dessa cirkel genomförs

i samarbete med bibliotek på filialer i länet.

Problemet är inte övergående

Jan Elvelid, ansvarig för den årliga undersökningen Svenskarna och Internet på World Internet Institute, berättade om den senaste rapporten Äldre svenskar och Internet. I rapporten görs en framtidsprognos som tydligt motsäger alla utsagor om att problemet med digitalt utanförskap skulle vara, bokstaveligt talat, utdöende:

– Ska vi vänta tills problemet är löst får vi vänta ca 30 år till. I ett 10-årsperspektiv har vi fortfarande en halv miljon icke-användare år 2020.

Björn Falkevik från SocialVideo Production intervjuar Richard Gatarski från WeStreamU om hur man arbetat med lanseringen som textades, teckentolkades och syntolkades - allt tillgängligt direkt i livesändningen Foto: Digidelkampanjen.

Politiker vill lyfta Digidel-kampanjen kommunalt

Text: Anne Hederén, Länsbibliotek Östergötland

Två riksdagspolitiker diskuterade under kampanjinvigningen politikens roll för att öka den digitala delaktigheten.

– På riksdagsnivå tycker jag att frågan växer, men på kommunal nivå verkar det som om intresset, kunskapen och engagemanget inte är lika stort, konstaterade Désirée Liljevall, socialdemokraternas talesperson i IT-politiska frågor, och uppmanade:

– Starta varje kommunfullmäktige med tio minuter: Vad är Digidel?!

Désirée Liljevall påpekade också att SKL (Sveriges kommuner och landsting) har en mycket viktig roll för att väcka frågan om digital delaktighet i kommunerna.

Viktigt för ekonomin

Eliza Roszkowska Öberg, medlem av

trafikutskottet, representerade moderatorerna. Hon påpekade att politikens roll är att skapa ramverk och spelregler, men också att fler politiker behöver

engageras:

– Vi måste som politiker lämna stuprörstänkandet och inkludera IT-frågorna i olika politikområden. Vi behöver mer samordning och mer samarbete. Internetekonomin är 6,6 procent av BNP. Internetsektorn är lika stor som byggsektorn och som trafiksektorn. Det är alltså lika viktigt att satsa i den sektorn. Och naturligtvis är högre delaktighet en viktig förutsättning för den ekonomiska utvecklingen. Nu behövs initiativ, vi ska skapa den

digitala agendan för Sverige!

Läs mer:

Mer om kampanjen och livesändning från lanseringen finns på webbplatsen: www.digidel.se.

I samband med lanseringen publicerade SvD Opinion debattartikeln ”Fler behöver nå ut på nätet” undertecknad

av alla organisationer som gått ihop i kampanjen, däribland samtliga studieförbund. Biblioteken representeras av Gunilla Herdenberg KB, Niclas Lindberg Biblioteksförbundet och Margaretha Eriksson Sveriges länsbibliotekarier.

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/flu-behov-na-ut-pa-netet_6050041.svd
Statistik och rapporter om internetanvändning:
<http://www.internetstatistik.se>

Ett gott östgötskt exempel med utmaningar

Text: Anne Hederén, Länsbibliotek Östergötland

Östgötabibliotekens arbete för att öka den digitala delaktigheten är ett framgångsrikt exempel på hur en aktuell EU-fråga speglas i regionen. Det lyftes fram vid Östsams internationella dag.

På temat Europas regioner arrangerade regionförbundet Östsam sin årliga internationella dag den första april. Ett hundratal politiker och tjänstemän från länet deltog. Under dagen lyftes två så kallade flaggskeppsinitiativ fram inom Europa 2020 – det vill säga områden som identifierats som strategiskt viktiga under den närmaste tioårsperioden. Det ena av dessa var en digital agenda för Europa. Under rubriken Kampanj för digital delaktighet – Bibliotek och folkbildning i lokala, regionala och nationella insatser – beskrev Länsbibliotek Östergötland det pågående arbetet inom bibliotek och folkbildning. Budskapet var att trots att många framgångsrika insatser genomförts lokalt och regionalt kan vi inte slå oss till ro.

I ett annat perspektiv

Med en god bredbandsutbyggnad är Sverige i många fall ”bäst i klassen” och toppar flera globala IT-index. Till exempel har 85 procent av Sveriges

befolkning över 16 år tillgång till internet i hemmet. Väljer man ett annat perspektiv finns en baksida till den svenska självbilden. Att ha tillgång till är inte detsamma som att ha kunskap att använda. Sveriges snabba utveckling av e-tjänster tenderar att göra den digitala klyftan djupare.

Växande informationsklyfta

Den digitala agendan innebär en rejäl utmaning för region och kommuner. Fortfarande är det 1,5 miljoner som inte använder internet. Enligt en regional undersökning finns många icke-användare i Östergötland. Det finns risk för en växande informationsklyfta. Nästan halva svenska folket känner sig inte delaktiga i det nya informationssamhället, enligt World Internet Institutes undersökning från 2010. Östergötlands bibliotek som varit tidigt ute har väckt frågan och inspirerat övriga Sverige, påpekade Ann Wiklund. Hon beskrev resultatet – den nationella kampanjen Digidel

2013 där en mängd organisationer som bibliotek och folkbildning går ihop för att minska den digitala klyftan med en halv miljon människor under den närmaste tre-årsperioden.

Börja inventera

För att nå resultat krävs mångas insatser och samverkan på bred front. Ann Wiklund uppmanade kommuner och organisationer att börja inventera de egna möjligheterna:

- Hur ser det ut i vår region/vår kommun?
- Ser olika aktörer samma problematik?
- Vilka kunskaper och erfarenheter har vi?
- Vilka behöver vi nå med insatser?
- Vad kan vi vinna på att arbeta tillsammans?
- Vilka andra parter kan vi behöva för samverkan och analys?
- Vad kan vår region/vår kommun vinna?

EU:s digitala agenda

Syftet med den digitala agendan är att skapa ekonomiska och sociala fördelar utifrån en digital inre marknad. Det handlar om att skapa rättsliga ramar, främja utbyggnad och användning av onlinetjänster, stimulera IKT-innovationer samt att ge stöd till digital kompetens och tillgänglighet. Alla medlemsstaterna ska göra operativa strategier.

Just nu utformas den digitala agendan för Sverige. Arbetet leds av IT- och regionminister Anna-Karin Hatt med målet att Sverige ska bli ”Ett paradiset för digitala innovationer och entreprenörskap”.

Processen har inletts med sju tematiska rundabords-samtal där ett har handlat om digital delaktighet och övriga om: IT-miljövinster, forskning/innovation/entreprenörskap, IT i skolan, digital kompetens, IT i vården och e-förvaltning.

Anne Hederén, Länsbibliotek Östergötland och Ann Wiklund, IKT-lyftet, berättade om det pågående arbetet inom bibliotek och folkbildning.
Foto: Agneta Hagelin

Abdulkhader Shekh Fahki visar SVT-play i bibliotekets studierum. Foto: Anne Hederén.

Internetkurs för digitalt medborgarskap i Kinda

Text: Sofia Larsson, Länsbibliotek Östergötland

Att etablera sig i ett nytt land är inte det lättaste för nyanlända. Att förstå hur myndigheter och samhällsservice fungerar och lära sig svenska kan vara rejäla utmaningar. För att kunna ta del av det svenska samhället i dag krävs att du har tillgång till och kan hantera internet som har blivit det självklara verktyget för en mängd samhällstjänster. Man behöver helt enkelt ett digitalt medborgarskap.

Runt bordet på biblioteket i Kisa sitter fem personer från Somalia framför varsin bärbar dator. Abdulkhader Shekh Fahki visar en webbsida på storbildsskärmen. Abdulkhader kom själv till Sverige från Somalia för drygt två år sedan, han är dataingenjör och anställd på instegsjobb för att hålla i grundläggande data- och internetkurser för sina landsmän. Undervisningen sker på somaliska och till sin hjälp har han boken IT-ikapp – handbok i dator- och internetanvändning som finns översatt till somaliska. Boken är framtagen av Kista Folkhögskola och går att ladda ner som pdf från nätet.

– Vi hade inte så mycket internet i Somalia. Det är få som har dator, uppkopplingen är långsam och det är dyrt, berättar Abdulkhader.

Självt använder han internet främst för att hålla kontakt med familj och vänner som finns över hela världen. Betala räkningar, läsa nyheter och använda lexikon är andra användningsområden.

– Deltagarna tycker att det är jättebra att få lära sig internet, många hade först ingen aning om internet och dess användningsområden.

Samarbete

Biblioteket och flyktingkontoret i Kinda har inletts ett samarbete för att öka den digitala delaktigheten bland

kommunens nyanlända somalier. Det görs inom ramen för projektet ”Nytta & Nöje – möt digitalt medborgarskap i Östergötland” som finansieras av Stiftelsen för internetinfrastruktur .SE.

40 flyktingar per år

Kinda kommun tar enligt avtal med Migrationsverket emot 40 flyktingar per år, de allra flesta från Somalia. Maria Lindgren, flyktingsamordnare, berättar att flyktingintroduktionens mål är att skapa möjligheter till delaktighet i samhället och egenförsörjning. Att etablera sig i ett nytt land, göra sig förstådd och förstå det nya samhället omkring sig är svårt. Behoven i gruppen är stora, många är lågutbildade eller analfabeter.

Maria Lindgren anser att digital delaktighet är mycket viktig för möjligheten att bland annat ta sig in på arbetsmarknaden, ta del av samhällstjänster och nyheter om vad som händer i hemlandet. Genom att använda kommunikationsverktyg går det att ha kontakt med vänner och familj.

Demokratiska rättigheter

– Digital delaktighet är helt enkelt en förutsättning för att kunna använda sina demokratiska rättigheter, säger Maria Lindgren

Samarbetet mellan bibliotek och flyktingkontor har utmynnat i en dator-

och internetkurs som ingår som ett obligatoriskt moment i introduktionsprogrammet för nyanlända. Ett 30-tal somalier går nu en grundkurs vid 20 tillfällen. Den grundläggande datorundervisningen sker på Kinda Lärcentrum medan internetundervisningen ordnas på biblioteket i Kisa.

IT-caféer

Biblioteket har sedan tidigare ett bra samarbete med flyktingkontoret. Bibliotekschefen Thomas C. Ericsson är positiv till att utveckla samverkan kring digital delaktighet. Att ta vara på varandras erfarenheter och kvaliteter är viktigt för att erbjuda invånarna en bra service.

– Biblioteket har en viktig roll på en liten ort. Biblioteket är en naturlig träffpunkt och en arena för lärande och samhällsinformation, säger Maria Lindgren. Hon ser många spännande möjligheter i samarbetet med biblioteket, inte minst när det gäller möten mellan svenskar och flyktingar.

Senare i vår planerar Maria och Thomas för öppna IT-caféer på biblioteket. Tanken är att bjuda in deltagare från ABF:s studiecirkel ”Internet ett verktyg i vardagen” och somalier till gemensamma träffar. Caféerna kommer att ha olika teman och ge möjlighet till kulturmöten.

Vilken är den viktigaste rollen som biblioteket har för samhällsutvecklingen i just din kommun?

Frågan ställdes till cheferna på länets kommunbibliotek.

Åtvidaberg:

Bibliotekets viktigaste roll är att agera som social mötesplats både fysiskt och virtuellt. Biblioteket ska vara som en social "doggie-bag" där så många som möjligt av samhällets viktiga delar möts, allt från kulturevenemang till viktig samhällsinformation. Nöje möter nytta och plattformen är biblioteket.

Kinda:

Det har ju pratats mycket om "digital delaktighet" och "digital demokrati" de senaste åren och visst är det viktiga frågor som biblioteken har att jobba med. Den digitala djungeln blir ju allt mer svåröverskådlig och stora grupper riskerar att hamna på efterkälken. Men en annan viktig fråga för biblioteken är "social delaktighet", att biblioteken stärker sin roll som en fri mötesplats och välkomnande för invånarna. Biblioteken skall vara en plats för alla, oavsett ursprung och sociala och kulturella förutsättningar.

Mjölby:

Enligt biblioteksplanen, som har antagits av kommunfullmäktige ska biblioteken i Mjölby vara en central resurs i kommunens strategiska arbete för att höja medborgarnas utbildningsnivå och e-kompetens. Biblioteken ska främja livslångt lärande, demokrati och jämlikhet och ge stöd i individens livslånga lärande och utveckling. De ska också främja möjlighet till en meningsfull fritid och ge barn och unga goda läs- och biblioteksvanor. Biblioteken ska också vara en plats där människor och kultur kan mötas - fysiskt och virtuellt.

Söderköping:

Biblioteket och huset Stinsen fungerar som ett nav för kulturlivet, föreningsverksamheten och utbildningsområdet i kommunen. Med våra programpunkter och generösa lånevillkor för lån av lokaler berikar vi för kulturen och föreningslivet, och med den stöttning vi ger till studenter i alla åldrar gällande

kunskapsinhämtning, läsförståelse och datorkunskap bidrar vi på många plan till utbildningsområdet.

Ydre:

Biblioteket har en viktig roll som neutral mötesplats, öppen för alla, med fri tillgång till böcker, ljudböcker, filmer och datorer.

Valdemarsvik

Den viktigaste rollen som Valdemarsviks bibliotek har är att i form av demokratisk mötesplats erbjuda en plattform för integration, mångfald, jämlikhet och delaktighet.

Boxholm:

I Boxholm fungerar biblioteket som kommunens vardagsrum - det är här man läser tidningen, träffas och pratar, studerar eller går med sina barn. Vi ska fortsätta att vara kommunens mötesplats. Vi möter våra låntagare med ett otvunget sätt, oavsett det handlar om hjälp med informationssökning, mediellän eller evenemang och kurser. Det gäller att ta steget utanför det fysiska biblioteket och att finnas med där våra medborgare rör sig oavsett om det handlar om fysiska rum såsom mässor, marknader och evenemang eller om sociala medier i den virtuella världen. Detta kravlösa rum är något vi anser livsviktigt för demokratin och något vi strävar efter att både utveckla och bevara.

Ydre

Biblioteket har en viktig roll som neutral mötesplats, öppen för alla, med fri tillgång till böcker, ljudböcker, filmer mm samt möjligheten att via böcker och datorer kunna söka information från hela världen

Motala:

Just nu arbetar vi mycket med integration och bildning i olika former. Det tror vi har stor påverkan på samhällsutvecklingen.

Vadstena:

Ett informationscentrum för alla – ett ställe som alla har rätt att ta del av!

Linköping

Linköpings stadsbiblioteks tolv bibliotek är "integrationsmotorer" för kommunen, här möts alla medborgare med ursprung från mer än 100 olika länder. På våra bibliotek kan alla mötas, föra dialog, få en läsoplevelse, surfa på internet, eller "bara vara" i den sista existerande icke-kommersiella arenan!

Ödeshög:

Utveckla biblioteket som mötesplats där alla ska känna sig välkomna och i takt med teknikens utveckling anpassa verksamheten samt vara en viktig resurs i det livslånga lärandet.

Norrköping:

Informationsarena: Biblioteket erbjuder validerad information och kunskap som referensservice, samhällsinformation och internettillgång för att alla kommuninvånarna ska kunna delta i den demokratiska processen. Rätten till fri och jämlik information garanteras. Kunskapsarena: Biblioteket stödjer det formella och informella lärandet, är en resurs för all utbildning och erbjuder vägledning i informationssökning och biblioteksanvändning. Biblioteken arbetar aktivt för att öka den digitala delaktigheten genom korta IT-kurser.

Social arena: Biblioteket är den fria och öppna mötesplatsen, det publika vardagsrummet med plats för alla och innefattar även en lärandemiljö.

Kulturarena: Biblioteket är en plats för kultur och kulturella upplevelser. Litteraturförmedling och läsoplevelser står i fokus. Biblioteket erbjuder omfattande programverksamhet riktad till barn och vuxna.

Finspång:

Att stimulera läsandet och lärandet hos våra innevånare. Att vara ett öppet rum med plats för många olika tankar och idéer.

IT-support direkt gillas i Söderköping

Text: Marie Eriksson, Söderköpings bibliotek

Att datorn eller skrivaren krånglar är väl något vi upplever lite till mans. Att programmera nya TV:n eller att försöka förstå sig på finesserna i mobilen är ju inte heller alltid helt enkelt. För den som bor i Söderköping, är över 65 år eller har en funktionsnedsättning, finns hjälpen nuförtiden nära. Med ett lokalsamtal kan man nå "It-support direkt".

Där finns specialutbildad personal som inte bara har stora kunskaper om datorer och annan ny teknik, utan även kan informera om tekniska hjälpmedel som underlättar datoranvändandet. Supporten kan till och med fjärrstyra datorn hos den som ringer upp för snabbare hjälp.

På försök i åtta kommuner

Verksamheten är ett försök som ska pågå i åtta kommuner under 2010 och 2011. Finansieringen sker med medel från Arvsfonden och kommunikationsmyndigheten PTS. Det är Hjälpmedelinstitutet som driver projektet, och en lång rad företag, handikapporganisationer och kommuner står också bakom.

Söderköping kom med som en av försökskommunerna i oktober förra året. Bibliotekets roll i det hela är att informera om tjänsten, vilket inte är speciellt svårt eftersom vi träffar målgrupperna genom våra internetkurser,

Ing-Liz Svensson fick hjälp med bland annat överföring av bilder från digitalkameran till datorn. Foto: Marie Eriksson

datastudiecirklar och våra kontakter med pensionärs- och handikappråd i kommunen.

För bra för att vara sant

Många tror inte att de hör rätt när vi berättar om tjänsten och säger att den är gratis. De flesta tycker att det låter för bra för att vara sant. Ett och annat surt muttrande kan man få höra men det kommer från de kursdeltagare som bor i Norrköping eller Valdemarsvik och som därmed inte har rätt att använda supporten.

En av dem som ringt 0771-14 15 00 är Ing-Liz Svensson. Hon har haft sin dator i ungefär ett år, använder den för att kolla uppgifter på internet, maila och till Facebook.

Hon fick vetskap om möjligheten till it-support via en internetkurs på biblioteket och ringde för att få hjälp med sin dator som hon upplevde som seg och trög.

Orolig för virus

– Jag var lite orolig för att datorn hade fått virus och att det var därför den tjurade. Jag fick jättebra hjälp av en

lugn och sansad kille. Han berättade hur jag skulle göra för att han skulle kunna fjärrstyra den. Sedan tog han över och jag såg på skärmen hur han datorn samtidigt som han förklarade vad han gjorde. Extra roligt var att det visade sig att killen var från Söderköping!

Föra över bilder

Ing-Liz har använt It-support direkt vid ytterligare ett tillfälle då hon fick hjälp att föra över bilder från digitalkameran till sin dator.

Låt oss nu hoppas att försöksverksamheten faller väl ut och att finansiering kan ordnas så att alla Sveriges kommuner får tillgång till It-support direkt. Man får gärna sänka åldersgränsen till 50+, jag har lite problem med TV:n. Tills detta blir verklighet får man väl försöka att muta en 65-plussare i Söderköping att ringa ...

Läs mer på bloggen: <http://www.0771-141500.se> eller <http://www.hi.se/itsupport>

Erik Hergren från Kairos Future.
Foto: Rolf Holm

What's next?

Text: Rolf Holm, Länsbibliotek Östergötland

Fyra län, fyrtiofyra kommuner och fyra bibliotekskonsulenter inledde hösten 2010 ett samarbete i form av en fortbildningsserie om det nya medielandskapet. Målgruppen var bibliotekspersonal i de fyra länen.

Upptakten inleddes av Kerstin Olsson, länsbibliotekarie i Östergötland, den 15 september i Linköping. Den blev samtidigt starten för vårt eget dyslexi-projekt "Allt genast". Sex seminariedagar senare, 13 april 2011, ägde den avslutande dagen rum i Örebro under rubriken "What 's next? Medievetenskap – Framtidsspaning & Trender". Totalt har över 300 personer deltagit i fortbildningen!

Teknik röd tråd

Fortbildningsserien "What's up?" har handlat om biblioteksmedia eller hur vi nu vanligen brukar benämna det nya medielandskapet. Här har teknik, nedladdning och webb varit den röda tråden som belysts och diskuterats ur olika infallsvinklar.

Den gemensamma nämnaren har varit läslust och olika medietyper. Ett av de viktigare uppdragen biblioteken har är mångspråkig litteraturförsörjning, därför har två av dagarna också ägnats åt detta område. De uppskattade inslagen och presentationerna i fortbildningen har varit många. Jag lyfter till exempel gärna fram Ivana

Eklund som är en bokbloggande lärare från Eskilstuna som under rubriken Böcker utan bäst före datum utgick från sin blogg "Bokmania". Eller varför inte Karin Berg, initiativtagare till "En-bokcirkelföralla", som pratade om hur sociala medier kan få oss att läsa mer. Här är dock inte platsen för att referera allt från den första dagen till den avslutande, utan mer lämpligt kan vara att mer fokusera på den sista dagen "What 's next?". Annorlunda sagt, vad finns bakom hörnet?

Framtidens utmaning

Fortbildningens avslutande dag inleddes av Erik Hergren, verksam som framtidsstrateg på Kairos Future. Han talade under rubriken "Framtidens utmaning" om vilka framtidsbilder som påverkar våra beslut.

För biblioteken kan det handla om att hantera teknikmöjligheterna. Vad innebär det för biblioteken om försäljningen av digitala böcker inom två år kommer att överstiga försäljningen av tryckta böcker? Vad betyder ett mobilt och verklighetsförstärkande liv? Det nya kunskapsamhällets fundament har

utvecklats från att veta till att förstå till att sprida/dela, menade Hergren. Han fortsatte med att formulera ett antal viktiga frågeställningar för biblioteken: vilket paradigm står vi inför, vilken bild vill vi att biblioteken ska ha? Slutligen talade han om vikten av att ha en tydlig vision eller ledstjärna. Att hantera dessa frågeställningar är viktiga i arbetet för att kunna hantera förändringar.

Ligga rätt i tiden

Andra viktiga framgångsfaktorer som lyftes fram var att få besökarna att tala väl om just det egna biblioteket och att involvera unga människor att vara med att utveckla biblioteket. Att helt enkelt ligga rätt i tiden och att skapa mötesplatser med stark gravitation. Funktion räcker inte, det handlar om att skapa charm (det gör skillnad).

Peter Alsby, länsbibliotekarie i Örebro och Västmanland, fick avsluta såväl dagen som fortbildningsserien under rubriken "Nya tider Nya kompetenser!" Om det inlägget och mycket annat finns att läsa på hans blogg:

<http://peterals.wordpress.com>

Blir Norrköping Årets Bibliotek?

Text: Agneta Hagelin, redaktör

Är det Norrköpings Stadsbibliotek som blir Årets Bibliotek 2011? Och därtill mottagare av Amy-priset?

Tre bibliotek nomineras till det mest prestigefyllda av bibliotekspriser – Årets Bibliotek. Det är Internationella biblioteket i Stockholm, Bibliotek och läranderesurser vid Högskolan i Borås och Norrköpings stadsbibliotek. Vinnaren presenteras i samband med bokmässan i Göteborg i september. Priset består av ett stipendium om 20 000 kronor och ett konstverk.

Så här ser fackförbundet DIK:s motivering ut:

Norrköpings Stadsbibliotek vänder sig aktivt till besökare på flera språk och via olika medier. Biblioteket är föredömligt lättöverskådligt och mycket lättillgängligt. För personer med funktionshinder är litteraturen på ett genomtänkt sätt placerad centralt på entréplanet. Bibliotekarierna vägleder även aktivt till digital delaktighet och uppmanar besökarna att våga ta plats. Bibliotekets hemsida är tydlig, användarvänlig och välstrukturerad och uppdateras kontinuerligt.

Norrköping har också nominerats till Amy-priset som är TPB:s tillgänglighetspris. Det kan gå till ett förlag eller en institution, organisation eller förmedlare – till exempel bibliotek och skola – som under året har satsat på tillgängliga medier på ett spännande eller framgångsrikt sätt.

De nominerade är:

- Bergviksskolan, Luleå
- Komvux Kärnan; Helsingborg
- Leksands folkhögskola – bokbinderilinjen
- Mifforadio - UR
- Norrköpings stadsbibliotek

Nio mellansvenska stadsbibliotek samverkar

Text: Birgitta Hjerpe, Norrköpings Stadsbibliotek

Nio mellansvenska stadsbibliotek samverkar sedan lång tid tillbaka i olika biblioteksfrågor. Det gäller allt från webbarbete och kompetensutveckling till RFID och mediefrågor i Gävle, Uppsala, Västerås, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Karlstad, Örebro och Falun.

De mellansvenska bibliotekscheferna träffas regelbundet och tar upp aktuella verksamhetsfrågor. Många biblioteksfrågor har givit upphov till en direkt konkret samverkan, till exempel arbetade flera av de stora biblioteken med att göra om sina hemsidor. Ett behov av erfarenhetsutbyte och fortbildning resulterade i gemensamma arbetsmöten och föreläsningar/seminarier för de webbansvariga i Mellansverige.

Dela webbmaterial

Stadsbiblioteken har en gemensam överenskommelse om att dela på webbmaterial – allt behöver inte göras (om) av alla och en del dubbelarbete kan undvikas. Ett bra exempel var en webbartikel om förra årets nobelpristagare som kunde återanvändas av flera bibliotek på nätet.

Flera av de mellansvenska biblioteken ska dessutom att göra en gemensam upphandling av RFID. Just nu pågår kartläggning, studiebesök och arbetsmöten av en gemensam arbetsgrupp. När det gäller medier har ett medie-

nätverk startats. Bibliotekens viktiga funktioner av att samla, bevara och tillgängliggöra medier kräver ett nytt effektivt och professionellt arbetssätt. Hur biblioteken fördelar resurser mellan dessa tre funktioner kräver kunskap om medier, leverantörer, omvärldsbevakning, målgrupper och marknadsföring. Det nya medielandskapet med ständigt nya format, leverantörer, teknisk utveckling och digitalisering gör att mediediskussionen ständigt är aktuell.

Många av mediefrågorna är gemensamma för oss i de mellansvenska biblioteken och flera arbetar aktivt med mediefrågor såsom kartläggning av förvärvsprocessen, förändrade inköpsrutiner med mera. I medienätverket ingår en medarbetare från varje bibliotek.

Medieutbildning

I medieuppdraget ingår också att ge förslag till vad en gemensam medieutbildning bör innehålla. Målsättningen är att tillsammans med Länsbiblioteken i Mellansverige göra en modern medieutbildning för all personal.

En central fråga för de mellansvenska biblioteken är: Hur förflyttar man fokus från förvärv till omvärldsbevakning, litteraturförmedling och målgruppskunskap för att möta biblioteksanvändarnas behov? Hur förmedlar, marknadsför och tillgängliggör vi medierna fysiskt och digitalt? Medienätverkets uppdrag är att genomlys följande frågeställningar:

1. Hur köper vi in rätt medier?
2. Använder vi resurserna rätt?
3. Hur säkerställs mediekompetensen?
4. Hur ställer vi krav på leverantörerna?

Det mellansvenska biblioteksnätverket har agerat gemensamt när det gäller bland annat bibliografisk service och påtalat barnperspektivet till Kungliga Biblioteket i gemensamma skrivelser. Genom att samverka höjs kompetensen hos samtliga bibliotek.

Låna och dela bilder i bibliotekens arkiv

Text: Agneta Hagelin, redaktör

Bloggar, hemsidor, affischer och rapporter – allt blir mer inbjudande med ett läckert blickfång. Men det kan vara svårt att hitta en bild som är tillåten att använda. Därför bygger nu Länsbibliotek Östergötland upp ett bildarkiv för hela länet på webbtjänsten Flickr.

Svensk biblioteksförning rekommenderar den östgötska bildbanken som ett konkret verktyg i samband med marknadsföring och information.

– Det är spännande att vi får tjäna som exempel i föreningens pågående arbete om varumärkeshantering. Såvitt jag vet finns det inget jämförbart arkiv, säger länsbibliotekarie Kerstin Olsson.

Bildarkivet innehåller just nu cirka 2 000 högupplösta bilder på olika teman. Personerna på bilderna har godkänt publicering, allt enligt nya fotolagen. Arkivet fylls ständigt på med nya bilder från bland andra biblioteksanställda som delar med sig av sin upphovsrätt enligt licensen Creative Commons.

Det betyder att vem som helst kan ladda ner sökbara bilder från "Biblioteken i Östergötland" så länge de inte används för kommersiellt bruk och inte bearbetas. Man måste också ange fotografens namn och/eller licensgivaren.

Biblioteken i länet har ett avtal med Länsbibliotek Östergötland som ger bildansvariga rätt att gå steget längre. De får bearbeta, remixa eller beskära bilderna till önskad form. Fotografens namn eller bildkällan behöver inte anges annat än i tryckta produkter som tidningar och broschyrer om det inte strider mot designen.

Biblioteken har också tillgång till en mapp med temat barn. Barnens vårdnadshavare har godkänt publicering. *Observera att det dock inte är tillåtet att använda barnbilder i några som helst bloggsammanhang.*

Via Östsam har länsbiblioteket informerat andra kommunala bildansvariga om bildbanken. Det har också gått ut ett erbjudande om att teckna avtal.

Gratis utbildning om arkiv och bildhantering

Länsbiblioteket erbjuder genom Norrköpings stadsbibliotek gratis utbildning för biblioteksanställda som vill lära sig mer om bildarkivet och om bildhantering.

Det finns fem varianter som handlar om allt från att göra enkla pdf-filer till banners och affischer i Photoshop och InDesign.

Utbildningen vänder sig i första hand till kommunbibliotekens bildredaktörer som kostnadsfritt kan gå upp till tre lektioner.

Lektion 1 ca 2 timmar

Bildstorlek - bildformat. Bildupplösning för webben, Word och för trycksaker. PhotoShop verktyg – hur gör jag? Vilka bilder finns på Länsbibliotekets Flickr konto och Flickr pro konto? Enkla uppgifter.

Lektion 2 ca 2 timmar

Hitta bild till ett ämne. Bearbeta bilder

för webben, Word och för tryckeri. Gör en A3- och en A4-affisch i Word med infogade bilder. Visning av vad som finns i programmet InDesign.

Lektion 3 ca 2 timmar

Bildpolicy. Storlek på bilder. HTML- koderna för en bild. Ladda upp egna bilder till Biblioteken i Östgötalands bildarkiv.

Lektion 4 ca 2 timmar

Jobba med Photoshop i lager. Klipp ut och klistra in. Att göra banner och textbilder.

Lektion 5 ca 2 timmar

Välj själv vad du vill göra på sista lektionen bland fyra alternativ:
A. bilder och banners för webben.
B. fotografering.
C. affischer och programblad i Word.
D. grunder för hur man gör flersidigt dokument för tryck i InDesign.

Utbildningarna ges av av Ahmet Kurt, webbmaster på Norrköpings stadsbib-

liotek. Det är också han som administrerar "Biblioteken i Östergötlands bildarkiv".

För mer information och anmälan om utbildningsbehov kontaktas länsbibliotekarie Kerstin Olsson: kerstin.olsson@ostsam.se

Till bildarkivet: <http://www.flickr.com/photos/lansbibliotek/collections/>

Tävla med dina bilder

Vill du också dela med dig av dina bilder? Passa på att nyttja sommaren för fotografering och vinn presentkort på fototillbehör, framkallning och liknande.

Tävla i kategorin "Skyltat Östergötland" eller "Sommarläsning". Eller både och.

Mer information hittar du på www.ostgotabibliotek.se

Linköping satsar på att bli bland de bästa

Text: Agneta Hagelin, redaktör

Senast 2015 ska biblioteksverksamheten i Linköping vara en av de fem bästa i Sverige. Resan mot målet görs med inspiration, framåtblickar och fokusgrupper bland personalen. Utvecklingsprojektet heter "Framtidens bibliotek".

När biblioteksverksamheten knöts till Kultur- och fritidsnämnden stod det ganska snart klart att det blir en ny och tydlig färdriktning. Framåt. Med tydlig fokusering på bibliotekens roll i samhällsutvecklingen och som naturlig mötesplats för enskilda människor.

– Vi har en viktig funktion att fylla. Folkbiblioteken kvalitetssäkrar demokratin genom att erbjuda fri tillgång till all information och stödprocesser för läsning, integration, lärande, kommunikation och upplevelser, säger kultur- och fritidschef Karin Semberg.

Fokusgrupper

Från 1 april till 31 december satsas 1,2 miljoner kronor på ett gränsöverskridande utvecklingsprojekt som involverar all personal. Ett 80-tal medarbetare ingår i de fem fokusgrupper som har externa processledare för att ge helt ny inspiration:

* "Omvärldsanalys" samarbetar med

länsbiblioteket och Kungliga Biblioteket för att förverkliga nya innovativa idéer i Linköping.

* "Teamwork" ska resultera i att bibliotekspersonalen genom ett pedagogiskt arbetssätt kan inspirera besökarna till läsning och eget skrivande samt informationssökning.

* "Tillgänglighet" utvecklar såväl det fysiska som digitala rummet med fokus på öppettider, mediautbud, e-tjänster samt tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning.

* "Närbibliotek" ska pröva intraprenadlösning för lägre kostnader, flexibilitet och anpassning, mindre detaljstyrning, innovationskraft och kreativitet samt snabbare och smidigare beslutsvägar.

* "Ledning och medarbetarskap" handlar om kreativ kommunikation, gott samarbete och tillvaratagande av varandras kompetenser. Vad krävs för att biblioteket ska vara inspirerande

och välkomnande både för dem som arbetar på och för dem som besöker biblioteken?

Studiebesök

April och maj har vikts åt inledande och gemensamma inspirationsföreläsningar samt åt kickoff med bland annat studiebesök i Stockholm anpassat för varje fokusgrupp; Kungliga Biblioteket, Kulturhuset, Bredängs Tunnelbanebibliotek, Dieselverkstaden och Svensk Biblioteksförning.

Först ut på kickoff var gruppen "Omvärldsanalys".

– Det var verkligen en inspirerande dag med bra föreläsningar och besöket på Kungliga biblioteket som är fantastiskt. Det känns att vi är med och skapar något lustfyllt och framåt, en verksamhet som både vi och Linköpingsborna kan vara stolta över, kommenterar Brita Lodén.

Gruppen "Omvärldsanalys" fick i samband med sin kickoff bland annat besöka Kungliga Biblioteket. Från vänster till höger: Kristin Krantz (projektledare), Karin Semberg, Eva Nilsson Sjöquist, Anna Figaro, Carin Ingmarsson, Gustav Mankell, Anncharlott Åstrand, Kim Ekerstad, Helena Selbing, Urban Jarvid, Kicki Wahl, Katarina Johansson, Eva Diesen, Bengt Österman, Joel Eriksson Hedlund och Mathias von Wachenfeldt.

Foto: Brita Lodén

BESÖK kan ge miljoner till ökad kompetens

Text: Kerstin Olsson, länsbibliotekarie

Akronymen BESÖK står för Bibliotekspersonal i E-län Samverkar för Ökad Kompetens. De 13 folkbiblioteken i Östergötland, samt universitetsbiblioteket och länsbiblioteket har sökt projektmedel från Europeiska Socialfonden för att möta nya krav på kunskap och kompetens.

Biblioteken, liksom samhället i övrigt har de senaste åren genomgått stora förändringar. Den tekniska utvecklingen har förändrat både bibliotekens verksamhet och människors sätt att använda tekniken i vardagen. Den nya tekniken och andra samhällsfaktorer ställer nya och ökade krav på bibliotekspersonalens kompetens.

Samhällsutvecklingen

Globaliseringen och ett ökat individuellt ansvar påverkar biblioteken. Var femte låntagare på biblioteken i Östergötland har annat modersmål än svenska och biblioteken är viktiga för många nyanlända. Det ställer nya krav på bibliotekspersonalens kunskap till exempel att ge biblioteksguidning på invandrarspråk eller med hjälp av tolk eller språkstöd.

Det krävs kunskap om individers förutsättningar och behov för att möta både analfabeter och högutbildade akademiker, kvinnor, män och barn när olika delar av världen möts på biblioteket.

Oändliga möjligheter – eller?

Det finns oändliga möjligheter till utveckling i ett fritt kunskapssamhälle som Sverige. Men många människor har svårt att ta till sig allt det nya. I Sverige använder 1,5 miljoner människor inte internet över huvud taget och 1,5 miljoner känner sig osäkra i de tjänster som nätet erbjuder, samtidigt ökar utbudet av tjänster, även samhällstjänster, som kräver att man behärskar den nya tekniken.

För Östergötland innebär det att ca 75 000 östgötar befinner sig i den digitala klyftan och att lika många känner sig osäkra på nätet. Många av dessa kommer till biblioteken för att få hjälp.

Lagen

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken erbjuda datorbaserad information och stimulera intresset för läsning och litteratur till grupper med särskilda

Bibliotekspersonal förväntas kunna ny teknik men många känner osäkerhet och vill ha mer kunskap. Nu hoppas Östergötland på projektmedel för att öka kompetensen.

behov, i lagen nämns barn och unga, människor med funktionshinder och invandrare. Det ställer stora krav på bibliotekspersonalen att inte bara ha kunskap om den nya tekniken och moderna medier, utan också kunskap i hur man pedagogiskt handleder personer som är ovana vid ny teknik och som kanske inte behärskar svenska språket.

Hönan eller ägget

Språkets betydelse för läsning och läsningens betydelse för språket. I en internationell jämförande studie, PISA 2009, visas att 18 % av svenska 15-åringar inte når basnivån för läsförståelse, vilket enligt OECD anses som en grundläggande kunskapsnivå för fortsatt lärande. Siffran har ökat från 13 till 18 procent från 2000 till 2009. Biblioteken har uppdraget att stimulera läsutintresset och här krävs ökad kunskap hos all personal om metoder för språkutveckling och för att stimulera till läslust hos olika målgrupper.

Alla anställda på biblioteken i Östergötland kommer att ha stora

möjligheter att påverka utbildningsinsatserna både vad gäller innehåll och form. Handikappföreningarna Östergötland, med sina 36 länsföreningar, är samverkanspartner i projektet. I juni fattas beslut om biblioteken får de 5,6 miljoner som söks för ökad kompetensförsörjning.

Socialfonden

Socialfonden stöder projekt som främjar kompetensutveckling och motverkar utanförskap. Global konkurrens och nya tekniska möjligheter förändrar kraven på kunskap och kompetens.

Både organisationer och individer måste allt oftare ställa om – byta jobb, lära nytt och lära mer. Ingen kan längre gå igenom arbetslivet och klara sig med den utbildning man en gång skaffade. Förmågan till förändring har i sig blivit en viktig kompetens, både för individen och för arbetsplatsen.

Läs mer på www.esf.se

Kulturarvet får Östergötland att växa

Text: Kerstin Olsson, länsbibliotekarie

Kulturarvet ska bli mer synligt och användas på fler sätt. En region som vill växa och utvecklas måste utgå från sin historia och göra det bästa av sina starka sidor. Kunskap om historien och tillgång till information om kulturarvet skapar mervärde.

Kulturarv Östergötland är ett nätverk av många parter som samarbetar. Östergötlands museum har huvudsvar för nätverket och kulturarvsfrågor i länet. Museet och biblioteken samarbetar på flera sätt kring kulturarvet.

De lokala biblioteken är till exempel arena för att visa föremål ur museets samlingar med anknytning till orten. Ödeshögs bibliotek fick i början av maj Petter Inges Petters läst till en stövel och barnsko, med flera föremål, i en ny monter från museet. Alla bibliotek har lokalhistoriska rum eller lokalhistoriska samlingar.

Nya målgrupper

Länsbiblioteket har fått ett uppdrag av Östsam att tillsammans med Kulturarv Östergötland sprida kunskap om kulturarvet på nya sätt och till nya målgrupper, gärna i samarbete med näringsliv och turism.

Först på banan (eller ska man säga kanalen) blir ett samarbete med Göta kanalbolaget. Resultatet blev ett korsord med tema kulturarv och ett pysselblad för barn inför semestern. De kommer att spridas via exempelvis Göta kanalbolagets båtar, vandrarhem, turistbyråer och ska naturligtvis också finnas på biblioteken och museerna.

Korsordet publicerar vi för övrigt på mittuppslaget i den här tidskriften. Mer information hittar du på nästa sida.

Studieplaner

Andra planer för att sprida kunskapen om kulturarvet är att ta fram studieplaner tillsammans med studieförbunden, att göra en informationsbroschyr på svenska och engelska som kan finnas på hotellrum till besökare och informationsmaterial på lätt svenska och på några av de vanligaste språken för nyanlända.

Ett intressant och stimulerande in-

formationsmaterial för företag är på gång. Det kan användas om man vill lyfta fram attraktiviteter i företagets närområde för både personal, kunder och besökare. Det ska finnas på både svenska och engelska.

Geotagga kulturarvet

Idéerna är många och här finns möjlighet för många att hjälpa till med bland annat geotagging av skönlitteratur, föremål och historiska platser. Det är det unika med en plats som får den att växa. Historien och kulturarvet spelar en roll för hur gamla och nya företagare uppfattar platsen och bedömer hur intressant den är att investera på. Ett engagemang i lokalhistoria ökar intresset för satsningar för olika former av kulturturism och ökar möjligheterna till nya jobb.

Kulturarvet kan göras intressant för många och få Östergötland att växa.

Två snabba kulturarvstips från länets bibliotek

Åtvidaberg:

Lokalhistoriska rummet på biblioteket. Solkanonen.

Kinda:

Gumhems skeppssättning vid Åsundens östra strand. Idhults naturreservat, söder om Björkfors.

Mjölby:

Medeltidsstaden Skänninge. Mjölby hembygdsgård.

Söderköping:

Guidad vandring i Drothemskvarteren. Stegeborgs slottsruin.

Valdemarsvik:

Fågelviks herrgårdsmiljö. Gryts skärgård.

Boxholm:

Ångbåten Boxholm II. Boxholms Bruksmuseum.

Motala:

Motala verkstad. Medevi Brunn.

Vadstena:

Slottet. Klosterområdet.

Linköping:

Kuriosakabinettet, huvudbiblioteket. Bild Linköping, bild databas.

Ydre:

Smedstorps dubbelgård. Naturum Sommen på Torpön.

Norrköping:

Industrilandskapet. Hällristningarna.

Finspång:

Reijmyre glasbruk. Finspångs slott.

Ödeshög:

Alvastra klosterområde. Ellen Keys Strand.

Mer information hittar du på:

www.ostgotabibliotek.se

Från runskrift till QR-kod

Text: Agneta Hagelin, redaktör

Östergötland har ett rikt kulturarv som är värt att upplevas. Ta hjälp av QR-koden för att hitta ledtrådar till korsordet på nästa uppslag och få tips som ger möjlighet att bli en östgötsk kulturturist av rang.

För cirka 1 200 år sedan knackades Sveriges första litterära verk in på en sten i Östergötland. Vi kan än i dag ta del av runinskriften på Rökstenen i Ödeshögs kommun.

Man kan inte låta bli att undra vad vi lämnar efter oss till framtiden. Blir det några avtryck alls av vår digitaliserade värld? QR-kod är ett bra exempel på hur modern teknik och kulturarv kan kombineras.

En QR-kod är en tvådimensionell streckkod som kan innehålla olika typer av information, till exempel en webbadress. En smartphone kan läsa av koden och öppnar hemsidan.

I det här fallet hamnar du på ostgotabibliotek.se där vi samlat bland annat ledtrådar till korsordet. För att din mobil ska kunna läsa QR-kod måste du ladda ner ett program till din mobil via tillverkarens applikationsbutik, exempelvis AppStore och Android Market. Sök på Bar code reader. Givetvis kan du även gå direkt till

www.ostgotabibliotek.se för att få information och inspiration.

Lös korsordet och vinn fina böcker:

1:a pris Göta kanal – den blå vattenvägen genom Sverige av Willy Svahn och Brita Nordholm.

2:a pris Östgötamat av Inga Wallenquist.

3:e pris Trädgårdar i Östergötland av Inga Wallenquist.

Tävlingen pågår till och med 5 oktober 2011 och bjuder på fyra dragningar bland de rätta lösningarna. Ju tidigare du skickar in, desto fler vinstchanser. Dragningarna görs 5 juli, 5 augusti, 5 september och 5 oktober 2011. Vinnarna presenteras på ostgotabibliotek.se samt meddelas personligen.

Lös korsordet, skriv de sex orden från de gulmarkerade rutorna så att de bildar en mening. Fyll i meningen på ett vykort eller skicka via e-post till:

Östgotabibliotek

Box 1791
581 17 Linköping

E-post: info@ostgotabibliotek.se
Ange ditt namn, adress, e-post och telefonnummer samt på vilket bibliotek du vill hämta eventuell vinst.

Ingrid Carlsson gillar sitt jobb på biblioteket i Motala och har satt sin prägel på i bland annat tidskrifthyllan. Hennes idé med författarslipar i vissa böcker uppskattas. Foto: Agneta Hagelin

Ingrid gör verkstad av sina idéer

Text: Agneta Hagelin, redaktör

Ibland är det något enkelt som skapar trivsel. Som att hitta en lapp i låneboken med tips om författarens hemsida, blogg och e-post. Eller att bli tillfrågad om vilka tidskrifter man vill läsa.

I Motalas biblioteksverksamhet finns just nu 210 tidskriftstitlar och 50 dagstidningar för låntagarna. Om någon har björnkoll på marknaden så är det Ingrid Carlsson. Precis som andra inköpsansvariga i länet kan hon dock inte veta exakt vilka magasin som är mest lästa eftersom läsandet inte registreras.

– Man får viss fingertoppskänsla med åren och hör ju vad folk frågar efter. Men det handlar också om att tänka på de utsatta som inte ens vet att det finns en tidning för deras behov eller som inte har råd att köpa det de vill.

Lokal prägel

Det är alltså ingen tillfällighet att "Insikt" om ätstörningar och "Vision Balans" för arbetslösa är väl synliga tidningar i Motalas hyllor. Inte heller att det finns en lokal prägel på utbudet. "Speedway" är ny och har en självklar plats.

– Jag skulle önska att det fanns fler magasin för spontanidrott, för ungdomar som inte är organiserade.

Under våren gör Motala en bred enkätundersökning för att ringa in medborgarnas behov av tidningar och

tidskrifter. Mätningen görs utifrån ett formulär som Ingrid skapat och som ska ligga till grund för Motalas inköpsbeslut av tidskrifter 2012. Andra bibliotek har visat intesse för underlaget.

Unga debutanter

Med sin bakgrund på gymnasiebibliotek har Ingrid en extra förkärlek till ungas läsande och skrivande. Hon läser själv gärna unga debutanter som inte har hunnit "slipas av och mallas in i fack".

– Förra året kom en ung låntagare och undrade om jag visste fler böcker av en viss författare. Det är en sådan enkel fråga som får igång mig, ler hon stort när hon berättar om hur författarsliparna kom till.

Det är små avlånga lappar med bild på författaren och uppgifter om till exempel hemsidor och kontaktmöjligheter. De sticker upp ur en och annan bok på avdelningen "Unga vuxna" i Motala, allt för att fresta till mer läsning. Det är högst tillåtet att sno med en författarslip hem, utan att låna. Bra kom ihåg-lapp, bokmärke eller utrymme för små anteckningar.

Ingrid fyller på med jämna mel-

lanrum och att skapa slipar för fler författare har visat sig vara bra praktisktjobb.

– Det känns gott att med enkla medel kunna tipsa om författarens hemsidor som alternativ till alla dessa ego-bloggar.

Namn: Ingrid Carlsson

Ålder: 63

Bor: Motala

Familj: Två arbetslösa söner, två utflugna döttrar samt två barnbarn.

Yrke: Försörjer sig som biblioteksassistent på stadsbiblioteket i Motala efter nästan 20 år på ett gymnasiebibliotek.

Intresse: Är en hängiven fritidspolitiker och socialdemokrat.

Läser gärna: Bloggar och Facebook, skriver gärna och mycket. Bjuder ofta på pärlband av ord även i politiken.

Brinner för: Svaga och utsatta människor.

Favoritmotto: Man FÅR göra fem fel. Per dag.

Framtiden: Allt hänger på hälsan.

Ingrid på Facebook: facebook.com/ingrid.sosse

Valdemarsvik väntar på lokalbesked

Text: Johan Sundlöf, Valdemarsviks bibliotek

Som tidigare rapporterats är det nya lokaler på gång för Valdemarsviks bibliotek. I augusti 2010 fattades beslut om flytt och sedan dess har det mestadels handlat om diskussioner kring var och när den ska ske.

De två alternativen, funkishuset och sjöhuset, är fortfarande aktuella men det är det senare alternativet det lutar åt mest. Det har fortfarande inte fattats ett beslut om när flytten skall ske men kommunen har i alla fall låtit meddela att ett påbörjande av biblioteksflytt är en av tre prioriterade punkter 2011. Vi påskyndar beslutet så gott vi kan.

Möblerar om

I väntan på besked passar vi på att möblera och göra om i de nuvarande bibliotekslokalerna. Vi ser det som att vi slår två flugor i en smäll när vi redan exempelvis genreindelar dvd-filmerna, skapar mer öppna barn- och ungdomsrum, uppdaterar exponering/skyltning och delar in bilderböckerna i teman/genrer.

Vi får för stunden en förändring à la "ombyte förnöjer" samt på längre sikt lärdom som vi kan ta med oss både

Johan Sundlöf i ett av de upprätsade barn- och ungdomsrummen. Foto: Peter Westlund

fysiskt och mentalt till en stundande flytt.

För att få flyttinspiration i övrigt planerar vi bland annat biblioteksstudiebesök, frågar låntagare om önskemål/idéer och dokumenterar/diskuterar sådant vi vill eller inte vill ha med ifrån den nuvarande verksamheten. Det gäller till exempel rutiner, lokalplanering, inredning och placeringar.

Låntagarperspektiv

Vi har diskuterat mycket kring en önskan om att planera både lokalen och verksamheten så att de i ännu högre grad ska anpassas ur låntagarperspektiv, snarare än personalperspektiv.

Smått & gott

Mjölby: Birgitta Hellman Magnusson är ny bibliotekschef sedan 1 mars. Hon efterträder Anneli Friberg som nu är avdelningschef på campus Norrköping. Emelie Hedlund är vikarierande bibliotekarie i Mantorp under Emelia Sundblads föräldraledighet. Maude Kall, filialföreståndare i Väderstad, går i pension sista juni.

Boxholm: Lena Johansson har gått i pension och Anya Feltreuter (bilden) är ny bibliotekschef.

Motala: Cecilia Dilnot Smith är tillbaka från föräldraledigheten men

bara på 25 procent än så länge. Karolina Schröder slutar som skolbibliotekarie för att börja på en sådan tjänst i Linköping 1 juni. Ny skolbibliotekarie ska rekryteras. Ann Wågman går i pension i september och ny gymnasiebibliotekarie på Carlsund håller på att rekryteras.

Vadstena: Barn- och ungdomsbibliotekarie Urban Bäckström är vikarie till den 31 december 2011.

Linköping: Evelina Ottosson är nyanställd bibliotekarie i Ryds närbibliotek från 1 maj.

Valdemarsvik: Istället för en biblioteks- och kulturchef, finns numera en biblioteksansvarig i Johan Sundlöf

och en kulturansvarig i Gun Töllefsen. Förändringen görs i samband med en kommunal omorganisation där just biblioteket och kulturen hamnar under en ny enhet med namnet Marknad/Kultur. Chef för denna enhet blir Hans Lorentzon.

Ödeshöj: En 75-procentig bibliotekarietjänst är vakant.

Norrköping: Maija Rantanen vikarierar för Tommy Jansson till årsskiftet. Jenny Ek vikarierar för Johanna Wassholm året ut.

För övrigt: Kindas personal meddelar att de blivit både äldre och mer erfarna.

Mjölbybor nyfikna på e-böcker

Text: Birgitta Hellman Magnusson, Mjölby bibliotek

Varför läser du e-böcker? Är det inte krångligt med tekniken? Hur fungerar läsplattan? Lotta Björkman och Roger Max, två storläsare av e-böcker, fick svara på många frågor när de medverkade på en e-boksdag på biblioteket i Mjölby i april.

E-böcker, läsplattor, digitalfoto och kurs i sociala medier. Mjölby bibliotek fortsätter med satsningen "Nyfiken på nätet", denna gång med en serie kvällsprogram, tre onsdagar i rad under våren.

Till den första kvällen, om e-böcker på biblioteket, kom ett tiotal personer, varav flera pensionärer. Nyfikenheten på de elektroniska böckerna var stor, och många tog tillfället i akt att fråga ut de två livs levande e-boksläsarna om hur det fungerar att läsa böcker på detta nya sätt.

– Jag tycker att det är toppenbra med e-böcker, sade Lotta Björkman, som jobbar på kulturförvaltningen i Mjölby kommun. Hon upptäckte bibliotekets e-böcker när hon fick ont i handen, och då fick svårt att hålla i en vanlig pappersbok. Nu laddar hon ner e-böcker på en liten läsplatta istället.

Önskar fler titlar

– Den väger ju nästan ingenting, och ändå kan jag ha många böcker i den, sade Lotta, som tycker att det är lätt och smidigt att låna hem e-böcker. Hon uppskattar att servicen finns tillgänglig dygnet runt, och att hon slipper tänka på att lämna tillbaka böckerna.

Hon skulle dock önska att det fanns

Helena Bengtsson visar olika typer av läsplattor. Foto: Birgitta Hellman Magnusson

fler titlar att välja på. Utbudet är begränsat, totalt finns drygt 2000 e-böcker att låna från östgötabibliotekens gemensamma e-boksbibliotek.

Roger Max är politiker och sitter med i kultur- och fritidsnämnden. Han har läst e-böcker i många år. Men han föredrar att läsa dem i sin mobil.

– Det fungerar jättebra. Det bästa är att jag kan läsa i sängen utan att tända lampan, det uppskattas av min fru, som hellre vill sova, berättade han.

Utlåning av läsplattor

Bibliotekets IT-bibliotekarie Helena Bengtsson visade bibliotekets olika läs- och surfplattor. Biblioteket planerar att börja med utlåning av läsplattor senare i vår, och de som var intresserade kunde sätta upp sig på en lista. Det blev också en visning på storskärm om

hur man gör för att låna och ladda ner e-böcker från nätet, och hur man får över dem till läsplattan.

Kerstin Lindén och Roland Fritiofsson, två av besökarna, var nöjda med programmet. Deras nyfikenhet hade väckts, och de ser nu fram emot att få låna hem en läsplatta från biblioteket.

– Jag läser väldigt mycket, och det här verkar bekvämt, så jag ska nog prova på det, sade Kerstin, som skrev upp sig på väntelistan för att få låna hem en läsplatta.

Ungefär dubbelt så många besökare lockades till programmet om digitalfoto. Serien avslutades med en introduktion till den webbaserade kursen Delning.nu som handlar om sociala medier. Lär dig mer om facebook, twitter, bloggar med mera. Kursen anordnas i samarbete med flera bibliotek i landet.

biblioteket.

- Regelbundna visningar av bibliotekets digitala tjänster.
- Föreläsningar om internet i vardagen, sociala medier etc.
- Utlåning av läsplattor.
- Nedladdning av talböcker för personer med läshandikapp.
- Trådlöst nätverk på biblioteket i Mjölby, Skänninge och Mantorp.

Mjölby bibliotek medverkar i den nationella kampanjen "Digidel 2013" som verkar för en ökad digital delaktighet i Sverige. Under hösten kommer Mjölby bibliotek att göra en större satsning på aktiviteter som syftar till att öka den digitala delaktigheten bland

Mjölbyborna. Att öka e-kompetensen hos medborgarna är också ett prioriterat mål i biblioteksplanen för Mjölby kommun. Det här är en del av det som biblioteket kommer att erbjuda:

- Nyfiken på nätet – introduktioner till olika saker på nätet.
- Gratis internetkurser för nybörjare.
- Delning.nu – webbaserad kurs om sociala medier.
- Individuell IT-handledning på

Framtiden med vita lådorna

Text: Rolf Holm, Länsbibliotek Östergötland

Jag tror att många på biblioteken runt om i Östergötland tänker på de vita lådorna när vi pratar om transporter, fjärrlån, fritt flöde, friare flöde eller som vi nu kallar det – mediasamarbetet. Lådornas färg har varit vita ända sedan starten för ca tio år sedan och såväl länsbiblioteket som Posten ser en fördel i att färgen blir oförändrad.

Åtskilliga bland oss på länets bibliotek har på ett eller annat sätt kommit i kontakt med dessa vita lådor. Det finns sannolikt också ett antal kolleger som minns att böckerna först skickades med vanlig postgång. Därefter ändrades rutinerna så att böckerna skickades med reguljära bussar som bussgodis. Den nuvarande rutinen med vita lådor

valdes efter att ett utredningsarbete gjorts.

Transportutredningen

Utredningen slog fast att syftet var att öka och förbättra servicen när det gäller utskick av material till länets kommunbibliotek och minska eller åtminstone inte öka kostnaderna för de totala transporterna inom länet. Det gällde då – det gäller nu.

Den över tio år gamla transportutredningen utgick från följande:

- Ökad service till den enskilde läntagaren
- Ökad service till kommunbiblioteken.
- Direktleverans till kommunbiblioteken, ingen fördröjning med hämtning/lämning av paket.
- Ett transportsystem med backar för att minska personalkostnader för paketering etc.
- Att kommunbiblioteken kan skicka post till andra bibliotek inom länet.

Det som tydligast har förändrats från

starten med de vita lådorna är antalet sändningar mellan biblioteken. I början handlade det om två sändningar i veckan.

Dagliga turer

Därefter utökades antalet sändningar till tre för att efter en testperiod vid årsskiftet 2010/2011 utökades till ännu fler sändningar. I dagsläget handlar det om dagliga turer, det vill säga fem turer i veckan. Också Linköpings universitetsbibliotek och campus Norrköpings material sorteras av posten för vidare distribution till biblioteken i Östergötland.

Det är fortfarande Posten AB som levererar tjänsten. Posten AB har också tagit över all sortering istället för att som hittills låta allt gå till Linköpings bibliotek för omsortering. Avsikten har varit och är att få fram ännu snabbare transporter och leveranser till medborgarna i Östergötland.

En stor dansk invigd i Linköping

Nu är den på plats och invigd, den nya återlämningsmaskinen på huvudbiblioteket i Linköping. Den stora maskinen från danska Lyngsoe Systems krävde en utbyggnad av sorteringsrummet till det dubbla. Tillbyggnaden är gjord med glasväggar så att alla intresserade kan studera hur böckerna transporteras. På bilden demonstreras alla finesser för delar av personalen. Återlämningsmaskinen hanterar böcker, tidskrifter, cd, dvd, kassetter, videor och annat och klarar av upp till 1 000 enheter i timmen. Den har plats för över 30 vagnar och backar. Foto: Agneta Hagelin

Nätverket för gymnasiebibliotek beundrar (och avundas) det nya biblioteket på Vretagymnasiet i samband med vårens arbetsmöte. Foto: Anne Hederén

Biblioteket som vardagsrum

Text: Anne Hederén, Länsbibliotek Östergötland

Den 4 mars invigdes det nya Vretagymnasiet vid Järngården utanför Ljungsbro. Naturbruksgymnasiet, som är Sveriges största, har fått ett nytt skolhus, maskinhall, stall och nya bostäder för att kunna samla all sin verksamhet på ett område. Mitt i skolhuset finns också ett helt nytt skolbibliotek.

Det nya biblioteket gör verkligen skäl för uttrycket "biblioteket som vardagsrum".

Den luftiga lokalen är till golvytan 150 kvm plus ett studieloft som nås via en trappa – en idé som hämtats från Mediateket på Platengymnasiet i Motala. Stora fönster ut mot hästhagar, generöst med konstföremål och växter samt en äkta matta ger ett luftigt och hemtrevligt, men ändå lättarbetat intryck.

Hemtrevlig touch

Det är till stora delar bibliotekspersonalen själva, Monika Karlström och Elisabet Karlsson Svahn, som lyckats kombinera funktionella lösningar med en hemtrevlig touch.

Att skolan skulle satsa på sitt skol-

bibliotek i samband med ombyggnationen var en självklarhet, säger rektor

Elisabeth Bringer-Hallberg:

– Vårt bibliotek är mycket viktigt för utbildningarna vi bedriver och har hög status på skolan.

Uppskattas av eleverna

Det nya biblioteket uppskattas mycket av eleverna, påpekar Monika Karlström:

– Eftersom vi har många elever som bor här på internat är det extra viktigt att försöka skapa lite hemkänsla.

– Extra roligt är det när de tuffa traktorkillarna säger att de tycker att det är mysigt och trivsamt. Då känns det verkligen som att vi har lyckats!

"Allt genast" söker projektpengar

Text: Rolf Holm, Länsbibliotek Östergötland

Dyslexiprojektet "Allt genast" handlar om att kontinuerligt utveckla egen nedladdning för individer som är talboksberättigade. En indikator är Norrköpings stadsbibliotek som nu är uppe i tjugofem registrerade.

Med andra ord kan en stor del av personalen se till att talbokslåntagare får möjlighet att själva ladda ner talböcker från talboks- och punktskriftsbibliotekets digitala arkiv (TPB) med cirka 85 000 boktitlar.

På andra bibliotek i länet görs också bra insatser i detta långsiktiga läsfrämjande arbete att få fler att läsa mer. Entusiasmen för projekten "Allt genast" och "Egen nedladdning" är stor. Fler vill mer!

Statistik oftare

På ett av arbetsmötena med projektets kontaktpersoner diskuterade vi statistik. Önskemål framkom om att få tillgång till TPB:s statistiksammanställningar oftare, helst kvartalsvis efter det upplägg som användes vid TPB:s sammanställning för 2010. Anledningen är helt enkelt att förbättra verksamhetsuppföljningen inom området "Egen nedladdning". TPB har informerats.

Aktuell statistik (april 2011) för kommunbiblioteken visar på en relativt kraftig ökning av antalet låntagare

Lättläst stafett i Mjölby

Mjölby bibliotek ordnade i början av maj högläsningstafett av lättlästa böcker för vuxna i Galleria Kvarnen i Mjölby. Politiker, ekonomer, pensionärer, en kommunchef och många andra läste högt högt för förbipasserande invånare för att belysa vikten av att alla kan ta del av litteratur och information.

under 18 år, de är nu 67 stycken. Det handlar om en fördubbling! Också antalet vuxna låntagare har ökat. De är nu 99.

Flest på universitetet

Statistikinformationen finns att hämta på TPB:s hemsida. Där kan man läsa att det i slutet av 2010 fanns 87 låntagare på de östgötska folkbiblioteken, av dessa var 28 under 18 år. Skolbiblioteken hade fem låntagare och Linköpings universitetsbibliotek 54 låntagare. Antalet nedladdningar under 2010 var totalt 1 925, av dessa stod universitetsbiblioteket för 1 221 och kommunbiblioteken för 704.

En inte allt för vågad gissning är att kommunbibliotekens andel av nedladdningen kommer att öka markant. Tjänsten "Egen nedladdning" (tidigare "DAISY direkt") för kommunbiblioteken startade 1 september 2010 i samband med den kickoff som bibliotekschefer och ansvariga inom området deltog i hos TPB i Stockholm.

TPB hoppas att minst 20 000 personer använder tjänsten i hela landet i slutet av 2012. I Östergötland hoppas vi att minst 2 000 personer använder tjänsten vid halvårsskiftet 2012.

Ansökan till kulturrådet

Länsbibliotek Östergötland har i en ansökan till kulturrådet sökt finansiering för en projektledare på 100 procent från hösten 2011 för att ännu

mer stärka vårt läsfrämjande arbete bland barn med läshinder. Avsikten är att lyfta in talboken i den löpande verksamheten och att öppna litteraturen för alla.

FN:s konvention om barns rättigheter räknar barn som personer under 18 år. Mer relevant information om barns rättigheter: TPB:s hemsida i dokumentet "Talboks- och punktskriftsbibliotekets strategi för att säkerställa barnperspektivet i verksamheten (2010-12-20)":

www.tpb.se

Reringens proposition Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232)

www.sweden.gov.se

Populärt i Boxholm

Boxholms Bibliotek har engagerat elever för "Bokjuryn 2010" och det med besked. På tre veckor har man haft 19 klasser besök. Totalt noteras cirka 400 besökare under det 20-tal programpunkter som ordnats under terminen.

Spel för uthyrning

Många bibliotek i Östergötland har dataspel för barn i sitt mediebestånd. I Norrköping, Finspång, Motala och nu även i Linköping finns spel också för vuxna låntagare. Den som vill veta mer om spel kan läsa mer i ett tema på www.ostgotabibliotek.se. Klicka på tips, temalistor och spel.

**KAN MAN
SKRIVA
OM VAD
SOM
HELST?**

**Silikonbröst
ANABOLA
SNEFYLLA
ABORT
ANOREXIA**

**SQUOOSHA IN PÅ
WWW.SQUOOSH.SE**

SQUOOSH
Lust att skriva

**WRITE
ON!**

**NYA UPPDRAG
VARJE VECKA!
SQUOOSHA IN PÅ
WWW.SQUOOSH.SE**

ORDKOLL.

"My summr hols wr CWOT. B4, we
used 2go2 NY 2C my bro, his GF &
thr 3 : kids FTB. ILNY, it's a gr8 plc."

**VAD STÅR DET?
SQUOOSHA IN PÅ
WWW.SQUOOSH.SE**

SQUOOSH
Lust att skriva

Skrivlust!

Text: Annika Holmén, Länsbibliotek Östergötland

Anta utmaningarna:

- Du älskar dataspel. Skriv ett försvarstal till din mamma, pappa eller någon annan som är kritisk mot att du spelar dataspel hela dagarna.
- Skriv en spökhistoria, där varje rad börjar på S.
- Skriv en tre raders dikt, med tre ord i varje rad, till tre slumpade bilder på tre minuter!

Squoosh är fylld med utmaningar, tävlingar, inspiration och tips. Det är en webbsida för alla som gillar att skriva, men också för den som inte har kommit igång ännu. Det går liksom bara inte att låta bli! Målgrupp är i första hand barn och ungdomar mellan 12 och 16 år. Vem som helst som känner sig manad är dock välkommen att Squoosha!

Hur börjar man? Vad ska man tänka på? Vad gör man om idéerna tar slut? Kan man skriva om vad som helst? SMS-ord, nyord, slangord – vilka ord och vilken form ska man välja för sitt skrivande?

Hur gör andra

Vi frågade författare, låtskrivare, copywriters om de ville dela med sig av sina bästa skrivtips och flera nappade. Under "Hur gör andra?" möter man just nu Johanna Nilsson, Jens Clausen, Annika Thor, Stefan Casta, Ritta Jacobsson, Marie-Chantal Long och Titti Knutsson. Vi har ännu fler att fylla på med. Ungdomar som skriver mycket får också gärna skicka in sina tips.

Författaren Titti Knutsson har skapat skriarverkstaden "Write on". Här kan man lyssna på fem föreläsningar, delta i uppvärmningar och gå vidare till

Tre ord, tre rader om vad som helst. Flera elever deltog i invigningsdagens diktävling.

övningar inom varje avsnitt.

Bokskaparprogram

I Solentros bokskaparprogram finns möjlighet, för den som vill skriva en egen bok, att skriva, ladda upp foton och bilder till texten och kanske också bjuda in andra att skriva i boken.

Än så länge saknas möjlighet att skriva direkt på sidan och att kommunicera med andra i en skriarblogg eller liknande, något som vi vet att ungdomar frågar efter. Man kan dock skicka in sin text som pdf, så laddar vi upp den på "Dina & andras verk" i bläddringsbar form.

Uppmärksammas invigning

Ninnii Söderberg, bibliotekarie vid Åby bibliotek och elever och lärare vid Hultdalsskolan i Norrköping har deltagit i utvecklingen av sidan. Därför ägde den högtidliga invigningen rum på Åby bibliotek i början av april.

Elever, lärare och flera andra deltog glatt och bokstavskekken hade strykande åtgång. Flera ungdomar tog också chansen att delta i invigningsdagens diktävling, med lockande påskägg som vinst! Alla bidrag publiceras på Squoosh.

Ninnii Söderberg på filialbiblioteket i Åby har deltagit i utvecklingen av projektet.

Mediabevakningen var påfallande stor när Squoosh-sajten premiärvisades på Åby bibliotek utanför Norrköping.

Foto: Agneta Hagelin

Squoosh stimulerar läslust

Text: Annika Holmén, Länsbibliotek Östergötland

Biblioteken kommer att ha glädje och stöd av Squoosh i det lässtimulerande arbetet. Det kan handla om att bjuda in ungdomar till biblioteket på workshops och skriarverkstäder, med eller utan författare.

En enda utmaning med fler inblandade kan bli en lång stafettskrivning i ett spännande skrivprojekt och kanske till och med en bok. I samarbete med skolor kan Squoosh användas inom "Skapande skola".

Skrivlustsidan kan även vara en hjälp och ett verktyg för pedagoger. Innehållet ger ett stöd i arbetet att fullfölja kursplanen i svenska för grundskolan i den nya läroplanen, Lgr11.

Ett rum för skrivlust

Squoosh är framtagen under läspro-

jektet "Bokens alla sidor" (2008-2011), med stöd från Statens kulturråd. Inom systerprojektet "Läskonster" har ett av målen varit att ta fram så kallade litteraturhus, med litteraturhuset LesArt i Berlin som förebild. "Squoosh", ett rum för skrivlust, är Östergötlands webbaserade litteraturhus.

Andra litteraturhus är bland andra den mobila "Bubblan", framtagen av länsbiblioteken i Sörmland, Västmanland och Örebro. I Sandviken byggs "Litteraturhuset Astrakan" i samarbete med länsbibliotek Gävleborg-Uppsala och Tyresö bibliotek har tagit fram modeller för det lässtimulerande arbetet med barn i samarbete med Regionbibliotek Stockholm.

Gilla på Facebook

I processen med att ta fram Squoosh har vi haft ovärderlig hjälp av och stöd från Cilla Holmquist, AD, och My Lieberman, Copy, på Hollies reklambyrå i Norrköping. De har även manat på oss

i tankarna kring mål, syfte och plan för kommunikation med omvärlden. De har utvecklat marknadsföringsmaterial och fått oss att sprida informationen på bland annat Facebook. Du som har ett Facebookkonto – och inte redan har gjort det – gå in och gilla SQUOOSH, så sprids sidan till ännu fler!

Bra kan bli bättre

Det som är bra, kan alltid bli bättre! Nästa steg blir att samla ihop våra tankar och anteckningar för att se vad som behöver göras nu. Vi har fått nyttiga synpunkter och användbara idéer från ungdomarna på Hultdalsskolan, som har testat sidan nu när den är "klar". Squoosh kommer att presenteras för barnbibliotekarierna på nästa nätverksträff och då får vi diskutera vad som krävs för att sidan ska bli ett bland flera verktyg för arbetet med lässtimulans på biblioteken.

Gå in på www.squoosh.se och se vad som händer!

Bokcirklar.se – läsarnas mötesplats

Text: Nina Frid, grundare av Bokcirklar.se

Bokcirklar.se startade som ett fritidsprojekt redan 2007. Inspirationen kom från den klassiska bokcirkeln där man genom samtal med andra fördjupar sin förståelse av boken. Idag drivs webbsidan av landets läns- och regionbibliotek i samverkan. Den virtuella mötesplatsen är ett projekt som kan involvera och gynna samtliga bibliotek.

Det finns de som menar att bokcirklandet är på väg att bli en ny folkrörelse. Jag tror att det har varit en stor folkrörelse sedan länge, men i det tysta. Det finns ingen statistik över de boksamtal i grupp som äger rum på arbetsplatser, runt middagsbord eller på caféer. Vet man ens hur många bokcirklar som hålls på biblioteken?

Synliggjorts

Men sant är att bokcirklandet under det senaste året synliggjorts om aldrig förr, inte minst med allt fler träffpunkter för läsare på webben och uppmärksamhet i massmedierna.

För mig har läsandet alltid varit något socialt, och slutet på boken bara början. Jag startade Bokcirklar.se lockad av det läsfrämjande med gemenskapen i en cirkel. Den som identifierar sig som läsare tillsammans med andra läser ännu mer och vill vidare i sin läsning.

Virtuell mötesplats

Syftet med Bokcirklar.se är att stärka läsaridentiteten och främja läsarsamtalen. Bokcirklar.se hjälper läsaren fram till nya läsoplevelser men även till en gemenskap i vilken man kan diskutera det lästa. Målsättningen är att samordna och uppmuntra en stark läsrörelse med både fysiska och virtuella bokcirklar, uppmärksamma läsarnas röster och lyfta fram bibliotekens roll som stöd och samlingsplats för litteratursamtal, läsar- och författarmöten.

Den virtuella mötesplatsen gör det lättare att nå läsare som av olika skäl inte kommer till biblioteket för att

Nina Frid.

bokcirkla. Dessutom gör webbplatsen att cirkelläsare som inte skulle träffat varandra naturligt (säg småbarnsmamma i Borås möter pensionär i Umeå möter konststuderande i Växjö möter invandrad kvinna från Iran) plötsligt befinner sig i samma chattrum för att diskutera en bok de alla läst.

Främjar demokratin

En virtuell mötesplats för läsarsamtal är på många sätt mer jämställd än den fysiska eftersom vad som sägs hamnar i fokus på ett helt annat sätt än vem som säger det, när man inte ser varandra och inte känner varandra från början. Olika läsares erfarenheter breddar även samtalet. När vi pratar böcker pratar vi värderingar, och i boksamtalen blir det tydligt att en och samma bok är skilda böcker beroende på vem som läser.

I boksamtalen möter vi andras perspektiv och kan diskutera stora existentiella och politiska frågor med människor vi kanske aldrig träffat

tidigare. Det främjar demokratin. Sidan är förstås läsarnas i första hand, men det är inte obetydligt vem som står bakom. Genom Bokcirklar.se kan bibliotekets betydelse som mötesrum för läsare och författare förstärkas.

Gynnar biblioteken

Läsarna får en förlagsoberoende gemenskap där deras upplevelser och möten med litteraturen står i centrum. Vi säljer inte, vi samtalar, och det känns viktigt att kunna erbjuda ett alternativ till de många kommersiella webbforum som finns om böcker. För att åstadkomma detta behöver vi bibliotekens samlade läsfrämjarkraft. Nästa steg för webbplatsen är att mycket av det arbete som redan görs lokalt på biblioteken i form av boktips, genrelistor, författarpresentationer och liknande nu synliggörs nationellt och kan användas av fler. På liknande sätt gynnar deltagande i Bokcirklar.se även den lokala biblioteksverksamheten.

Bjud in läsarsamtal

Att delta aktivt på sidan ger en ökad medvetenhet om läsarsamtalens betydelse, ökad kompetens och erfarenhet i att inte endast bokprata utan även att boksamtala och leda bokcirklar, såväl fysiska (i det egna biblioteksrummet) som virtuella.

Vi måste visa att biblioteket är den självklara mötesplatsen för läsare! Vi kan visa det genom att aktivt arbeta för att biblioteket med Bokcirklar.se också blir den självklara mötesplatsen för läsare på nätet.

Låt de lokala läsfrämjande satsningarna få synas nationellt, och bjud in läsarsamtal till det lokala biblioteket.

FOTNOT. Nina Frid är uppvuxen i Linköping. Hon bodde där under sina första 20 år och hette då Ström i efternamn.

Vem blir länets sjätte Unga berättare?

Text: Annika Holmén, Länsbibliotek Östergötland

Dags att fatta pennan och skriva en rolig, sorglig, knäpp, normal, traditionell eller experimentell novell! Nytt för i år är att vi har ändrat åldern; nu är det unga mellan 16 och 30 år som inbjuds.

Förra året fick vi in 30 fantastiska bidrag. Bland dessa valde juryn ut tio vinnare och efter en läsaromröstning under november och december blev det Viktor Andersson från Valdemarsvik 2010 års som segrade.

Så till tävlingsreglerna:

Ålder: 16-30 år

Bosatt: Östergötland

Tävlingsbidrag: Novellen får

max vara 5 sidor i teckenstorlek 12. I sidhuvudet på varje sida ska det finnas namn, kontaktuppgifter och sidnummer.

Deadline: Du ska skicka ditt bidrag med anmälningsblanketten som finns på www.ungaberattare.se senast 15 aug 2011.

Presentation: Kort presentation om författaren får publiceras på webbsidan.

Medgivande: I och med att du skickar in ditt bidrag godtar du att ditt bidrag publiceras i text och ljud på www.ungaberattare.se, eventuell publicering i radio och tidningar samt

publicering för utlåning på Östergötlands bibliotek. För dig som är under 18 år krävs även målsmans medgivande.

Juryn utser 10 vinnare som får ett presentkort à 500 kr i bokhandeln, samt blir publicerade på webbplatsen www.ungaberattare.se.

Alla vinnare publiceras samtidigt under oktober och november. Under dessa månader lyfts ett bidrag i taget fram på startsidan under en veckas tid. Samtidigt pågår en omröstning på webben om vem av dessa som ska bli 2011 års skivarspionist.

Läs mer och lyssna på tidigare bidrag: www.ungaberattare.se

Viktor vill se fler bidrag med lokal anknytning

Text: Viktor Andersson, vinnare av Unga berättare 2010 Foto: Jonatan Spejare

Man kan inte gå runt och säga att man vill bli författare, nej, det går inte, då uppfattas man som allt för pretentiös av sin omgivning. Den avfärdar en, säger åt en att sluta drömma. Man får lov att förklara sina ambitioner, till exempel säga att man vill bli journalist i stället.

Om man ska ha anledning att kalla sig författare måste man på något sätt erhålla erkännande, så är det – en vinst, eller helst ett par stycken, i en novelltävling anser jag vara en utmärkt anledning.

Tredje året

Jag vann Unga berättare 2010. Det var det tredje året jag deltog i tävlingen, och om man lägger mina tre bidrag från de tre åren bredvid varandra ser de ut att vara skrivna av tre olika personer. Mellan varje bidrag skiljer det ganska exakt ett år. Det tredje och vinnande bidraget skrev jag förra sommaren – måhända skriver jag mycket annorlunda också till denna sommar.

Vem vet, kanske lyckas jag denna sommar skriva en konventionell roman, som blir antagen och utgiven av ett förlag, och av vilken jag sedan kan donera ett signerat exemplar till biblioteket i

hemorten Valdemarsvik.

Till följd av vinsten blev jag erbjuden att delta i en sommarkurs i litterärt skrivande på Biskop-Arnö folkhögskola, belägen på en ö i Håbo kommun, Uppland, vars omgivande natur präglas av skönlitteratur och vice versa.

Men ett välkommet sommarvikariat som reporter på Östgöta Correspondenten kom emellan – äran blir min belöning, och kanske kommer också en smärre ekonomisk ersättning att utdelas för den uteblivna kursen.

Det var festligt att få uppmärksammas i de östgötska lokaltidningarna, till exempel Norrköpings Tidningar – tidningen som mina föräldrar, alla mina

gamla svensklärare och klasskamrater läser.

Jag förväntar mig att bli tilldelad Valdemarsviks kommuns Kulturpris i år. Det är verkligen på tiden att någon ungdom blir tilldelad det priset.

Vore ju dessutom grant att få sitt namn inskrivet på Östgötabiblioteks lista över författare från Valdemarsvik, men det kanske är för mycket begärt.

Östergötland är fantastiskt

Önskar detta år se fler bidrag med lokal anknytning – Östergötland är fantastiskt, och värt att skildra. Under de tre år som jag har deltagit i tävlingen har nästan inte ett enda bidrag, förutom mina egna, haft en geografisk anknytning till länet.

En berättelse måste utspela sig på en plats, och varför då inte välja en för läsaren troligtvis bekant sådan – redan då har man fångat henne. Vill läsa om Vikbolandet, Valdemarsvik, Vadstena, och alla andra östgötska orter – vill läsa om unga östgötar, om landskapet de bor och verkar i; som Gud skapade då denna drömde sköna drömmar.

Morten Berg, VD på Axiell Scandinavia AB och länsbibliotekarie Kerstin Olsson skrider till verket. Avtalet är undertecknat!
Foto: Agneta Hagelin

Lättnad när upphandlingen blev klar ...

Det var med en suck av lättnad som vi tog del av resultatet av upphandlingen i slutet av februari. Ett och ett halvt års hårt arbete med kriterier och värdering av funktioner i det nya gemensamma biblioteksdatasystemet var färdigt.

Text: Kerstin Olsson, länsbibliotekarie

Upphandlingen hade annonserats ut. Anbud hade kommit in. Beslut och sen ihärdigt hållna tummar för att ingen skulle överklaga.

Fyra anbud kom med bra system som redan finns på bibliotek i landet. Bäst pris i förhållande till kvalitet hade Book-IT från Axiell Scandinavia AB. Ett system som de flesta bibliotek i länet redan har och är vana med. Beslutet togs den 17 mars och var inte särskilt ångestfyllt. Nu återstod bara att ingen överklagade.

Utmaningar

Ingen överklagade. Den 28 mars var det klart att sätta igång processen genomförande. Här finns förstas en del rejäla utmaningar för alla inblandade. Leverantören ska leverera i tid och till full funktionalitet utifrån upphand-

lingen. Biblioteken behöver synka policy och rutiner. Allt ska konverteras. Utbildningsinsatser. Ett nytt bibliotekskort och en ny bibliotekswebb. Nya möjligheter till samarbete.

Tack, tack och tack

Ett stort tack till expertgruppen som lagt ner mycket arbete på att beskriva de funktioner som behövs för ett gemensamt system. De absoluta skullkraven och de högt önskade börkraven.

De har lagt stor möda på att beskriva funktioner på ett sådant sätt att det inte skulle utesluta någon anbudsgivare eller vara till fördel för någon speciell. Det tycker jag att de lyckades bra med.

Tack också till Upphandlingscenter (Linköping-Norrköpings gemensamma upphandlingsenhet) som med stort kunnande och enormt tålamod lotsat

oss genom hela processen. Tack också till Delphis jurister som hjälpt oss skriva det avtal som följde med upphandlingsunderlaget.

Tack till alla medarbetare ute på biblioteken som medverkat med underlag och synpunkter. Och tack till alla bibliotekschefer som ser samarbete som en möjlighet till utveckling och en jämlik tillgång till bibliotekstjänster av hög kvalitet i hela länet.

... och när avtalet med Axiell skrevs under

Avtalet mellan Axiell Scandinavia AB och Länsbibliotek Östergötland skrevs på den 3 maj. Nu finns en hel del att göra för att förbereda konverteringarna till ett gemensamt biblioteksdatasystem.

Text: Kerstin Olsson, länsbibliotekarie

Det är i skrivande stund inte klart vem som blir projektledare från länsbiblioteket, men undertecknad håller i processen tills vidare.

Projektgrupp

Projektledare från Axiell är Lena Arborelius, som många av dem som redan använder Book-IT känner från tidigare. Lena med medarbetare från Axiell har redan börjat skissa på genomförandeplan. Projektgrupp från biblioteken utsågs på chefsmötet den 5 maj. De flesta av dem har också suttit med i expertgruppen och är väl insatta i frågorna. Det första mötet är inbokad till den 31 maj.

Uppgradering/datautdrag

Under våren/försommaren kommer de bibliotek som redan har Book-IT att

få det uppgraderat till nya 6.0, för att underlätta konverteringen.

För de bibliotek som har Libra och Mikromarc så kommer det att behövas göras datautdrag för att förbereda och programmera inför konverteringen, som kommer att ske i höst.

Konverteringen

Konverteringarna kommer att äga rum under hösten, i den föreslagna tidplanen med start vecka 37 och klart till årsskiftet. Därefter följer en utvärderingsperiod på ca tre månader då systemet ska visa att det håller full funktionalitet enligt upphandlingen.

Drift av server

Länsbiblioteket för en diskussion med IT-e nätverket (länets IT-chefer och IT-strateger) om drift av server och räknar

med att det är klart under maj månad.

Regionalt nät

IT-e nätverket svarar för att det finns ett regionalt nät under hösten när konverteringen börjar.

Webbgrupp

En webbgrupp från biblioteken i Östergötland tillsattes på chefsmötet den 5 maj. Gruppen kommer att föreslå vilken funktionalitet det ska vara på den gemensamma webben.

Tranås knackar på

Tranås ingår i många av Regionförbundet Östsams samarbeten. De undersöker nu möjligheten att gå med i "Biblioteken i Östergötland". Politiska beslut ska fattas där i juni.

Nu är det bara resten kvar!

Text: Kerstin Olsson, länsbibliotekarie

Det är många frågor som ska lösas på vägen för att övergången till ett gemensamt biblioteksdatasystem ska gå så smidigt som möjligt. Här följer några områden som det jobbas med just nu.

Konverteringsgrupp

En konverteringsgrupp går igenom alla parametrar som finns idag i de olika systemen. Det är ca 900 olika parametrar som förhoppningsvis ska bli betydligt färre och mer gemensamma. Gruppen har träffats några gånger och parametrarna är nere i ca 400 och de ska försöka slimma omfånget lite till. Lars Qvinth på Linköpings stadsbibliotek leder gruppen.

Policygrupp

Lena Axelsson från Vadstena bibliotek leder en grupp som går igenom policy och rutiner på biblioteken. De har lämnat ett förslag till gemensamma rutiner som diskuterades på chefsmötet den 5 maj. Vissa frågor behöver diskuteras mera, det är framför allt avgifter som varierar mycket och där det behövs politiska beslut i vissa kommuner för att göra förändringar. Avgifter på film och övertidsavgifter behöver diskuteras ytterligare. Ett förslag om flexibel återlämningstid kom upp på chefsmötet och parkerades för att tas upp igen senare. Alla bibliotek har avskaffat reservationsavgifter redan tidigare.

Medieförsörjning och medieutbildning

Några bibliotekschefer ingår i gruppen och Rolf Holm ansvarar för den. Här diskuteras policyfrågor för regional medieförsörjning och nya möjligheter till samverkan kring inköp, beslut finns om gemensamma inköp av litteratur på andra språk än svenska. En Passgrupp (på-andra-språk-än-svenska) ska föreslå hur samarbetet och gemensamt inköp för länet kan gå till. Rolf Holm ansvarar och medieansvariga på biblioteken i Linköping, Norrköping,

Motala och Finspång ingår i gruppen. Den 1 januari 2012 är det meningen att de gemensamma inköpen ska börja. Det gemensamma arbetet kommer att frigöra resurser för att möta dagens utmaningar på biblioteken. *Se artikel på sidan 34.*

En medieutbildningsgrupp ska titta på den frågan och planera en utbildningsinsats. Rolf Holm ansvarar för gruppen.

Förvaltningsgrupp och kostnadsgrupp

Två grupper ansvarar för förvaltning, drift och fördelning av kostnader samt vad som ska ingå i det gemensamma. Kerstin Olsson ansvarar för grupperna.

Projektgrupp och webbgrupp

Dessa båda grupper kommer att arbeta med införandet av det nya systemet respektive den gemensamma webben. Medlemmar är utsedda men det är inte bestämt än vem som ska ansvara för grupperna. Ha koll på länsbibliotekets blogg när det blir klart. Kerstin Olsson ansvarar till dess. Vilka som ingår i de olika grupperna kan man läsa på länsbibliotekets webbplats.

Gemensam webb

Att biblioteken i Östergötland ska ha en gemensam webbplats beslutades redan för ett år sedan. Trots det valde vi att hålla den utanför upphandlingen av gemensamt system. Varför då? Skälet var att vi redan har två bra webbplatser i länet och ville se, beroende på vilket system som vann upphandlingen, om någon av dem kunde användas för det länsgemensamma. Då tänker jag dels på den gemensamma ostgotabibliotek.se som flera bibliotek i länet även använder som sin lokala webb. Den kanske kan uppgraderas och utvecklas. Den andra jag tänker på är naturligtvis Norrköpings webb Salongen, som bygger på Arena och där Norrköpings stadsbibliotek redan lagt ner flera års utvecklingsarbete. Onödigt att uppfinna det hjulet igen. Smartare är att ta vara på det jobbet och utveckla det vidare om det är ytterligare någon funktion man vill lägga till. En webbgrupp har

just skapats för att titta på frågan.

Gemensam webbredaktion

Med en gemensam redaktion får vi en bredare kompetens och kan marknadsföra bibliotekens tjänster på ett bättre sätt. Man kan skraddarsy tjänster för olika målgrupper, lyfta fram teman och jobba med läslust.

Det lokala biblioteket kan fortfarande lyfta fram sådant som är unikt för den kommunen och marknadsföra lokala evenemang.

Transporter

Man har redan tidigare kunnat "låna här och lämna där". Transporter, de så kallade vita lådorna, har från i år utökats till 5 dagar i veckan och sorteras av Posten. Det gör att det numera går ganska snabbt att beställa en bok från ett annat bibliotek. Universitetets campusbibliotek både i Linköping och Norrköping ingår i mediasamarbetet och transportorganisationen.

Nytt bibliotekskort

Ett gemensamt bibliotekskort ska också tas fram. Här är det fritt fram för konstnärliga och kreativa människor att föreslå hur det kan se ut.

En tävling kommer att utlysas inom kort på länsbibliotekets webbplats med flera ställen, och vi tar emot förslag fram till den 15 augusti. En jury är utsedd som kommer att föreslå en vinnare som får 5 000 kronor.

Här knyts biblioteken i Östergötland ihop och blir Götabiblioteken! Länets bibliotekschefer och Jan Owe-Larsson skriver östgötsk bibliotekshistoria. Foto Bertil Hedbor

Jan knöt en knut och så var knuten knuten...

Text: Birgitta Hellman Magnusson, projektledare för upphandlingen

Fredagen 11 februari 2011 skrevs det historia i Östergötland. Med hjälp av färgglada hopprep knöt regionordföranden Jan Owe-Larsson (m) ihop biblioteken i Östergötland i samband med kickoffen för det gemensamma biblioteksdatasystemet.

– Jag är stolt över biblioteken i Östergötland som visar vägen med ett nytt gemensamt system. Det här är ett östgötskt samarbete för framtiden, sade han.

Det blev en festlig invigning av det gemensamma Östgotabiblioteket. Närmare 180 anställda från östgotabiblioteken hade samlats i Wallenbergsalen på Läns museet i Linköping för att manifesteras satsning på det gemensamma biblioteksdatasystemet.

Improvisationsteatern Adlib bjöd på underhållning på hög nivå, vilket lockade till många glada skratt från publiken. En höjdpunkt i programmet var det stora dopet – namngivningen av det gemensamma systemet.

Grattis till Göta!

Grattis till Mjölby bibliotek som kammade hem första pris – en tårta!

– i namntävlingen. Göta blir det nya namnet på det gemensamma biblioteksdatasystemet.

Så här motiverade personalen sitt namnförslag: "GÖTA - God Översikt Transporterar Allt. Ett namn som kan kopplas till Östergötland och är lätt att komma ihåg."

Mjölby bibliotek kan vara glada och stolta över att ha vunnit namntävling i tuff konkurrens med 152 andra förslag från länets bibliotek. Även Motala bibliotek hade föreslagit namnet Göta, men det var Mjölbys fyndiga motive-ring som gav dem priset!

Och så här löd motiveringen från juryn: "Göta anspelar på Götaland och det är lätt för fler kommuner att komma med. Namnet ligger nära det nuvarande Östgotabibliotek. Såväl lokal som

regional anknytning till Göta kanal. Och inte minst, domänen är ledig!" Följande domänadresser är nu uppbokade:

Götabiblioteken.se
Gotabiblioteken.se
Götabiblioteket.se
Gotabiblioteket.se

Mingel

Efter underhållningen från scenen blev det mingel bland tavlorna i museets lokaler. Aldrig förr har så många biblioteksanställda i Östergötland varit samlade till en gemensam fest. Kickoffen blev ett avstamp inför arbetet med att skapa det gemensamma Östgotabiblioteket, där det gäller att riva gränser och skapa en vi-känsla bland kollegor i hela länet.

Regional medieförsörjning kräver ny plan

Text: Rolf Holm, Länsbibliotek Östergötland

I anslutning till arbetet med att ta fram ett gemensamt biblioteksdatasystem har det även funnits en grupp med uppdrag att ta fram en ny regional medieförsörjningsplan. Resultatet av det arbetet har nu lämnats över till länets bibliotekschefer för diskussion.

Samarbetet kring biblioteksdatasystemet synliggör behovet av gemensamma riktlinjer för hela länet. Många menar att en ny regional medieförsörjningsplan därför är nödvändig.

Bakgrund

Samarbetet kring medieförsörjningen i Östergötland har vuxit fram med syfte att öka tillgången till olika medietyper och information för östgötarna. Själva utgångspunkten är en jämlik tillgång till bibliotekens resurser som ska vara till gagn för personlig utveckling, utbildning och kulturell upplevelse. Det finns också en strävan att optimera resurserna och bredda beståndet. Biblioteken i Östergötland ska samarbeta för att hålla ett mediebestånd som motsvarar behovet och efterfrågan i den egna kommunen och den efterfrågan som finns i länet.

Samtliga medietyper

Det samarbetet inkluderar samtliga förekommande medietyper som finns tillgängliga på biblioteken. Samarbetet handlar även om den samlade kompetens som bibliotekspersonalen har. Den kompetensen är en gemensam resurs för hela länet. Arbetsgruppen startade sitt arbete i en bred diskussion för att slutligen landa i en målbildsdiskussion. Ambitionen var även att skapa ett dokument som inte var alltför omfattande. Vi talade om ett par sidor i omfång och kom fram till att nedanstående målbilder skulle finnas med i dokumentet:

- Kunden/medborgaren i fokus och att barn/ungdomsperspektiv ska genomsyra den regionala medieförsörjningen.
- Regionala nättjänster och koppling

till regional medieförsörjning ska vara synkroniserade.

- Minimera fjärrlån utanför länet.
- Gemensam gallringspolicy för länet.
- Ta hjälp av det digitala.
- Ta hjälp av hela länets bibliotekspersonal.

Förändrad inköpsstruktur

Ett gemensamt biblioteksdatasystem ger möjlighet till ökat samarbete på flera områden. Ett av områdena är förvärv. Tanken är att börja med att prova en ny modell för inköp av medier på andra språk än svenska.

Start beräknas ske 1 januari 2012. Inledningsvis förstärks gruppen med en person från länsbiblioteket och en person från Regionförbundet Östsam som arbetar med integrationsfrågor och nyanländas etablering i samhället. Det kommer bland annat innebära att:

- Medier på andra språk än svenska köps in till hela länet av en medievalsgrupp som består av biblioteken

i Linköping, Norrköping, Motala och Finspång.

- i medievalsgruppen för PASS (på andra-språk-än-svenska) ingår även en barn/ungdomsbibliotekarie.
- Inköpen innefattar alla medietyper såväl tryckta som digitala medier.

Ansvarsfördelning

För kommunerna handlar det om att skapa medieplaner för medieförsörjningen och att planera sina inköp utifrån de egna kommuninvånarnas behov i relation till det regionala mediasamarbetet. Andra viktiga framgångsfaktorer, för att nu nämna några, är att delta i utvecklingsarbete inom medieområdet som stärker den regionala samarbetstanken och mediasamarbetet. För länsbibliotekets del gäller det att arbeta för ett tydligt inköpsuppdrag och tydliga gallringsregler för biblioteken i Östergötland.

Vårt tvärsidiga regionala medieförsörjningsdokument ser vi inte som en färdig produkt. Det är ett dokument som kommer att förändras och byggas ut allteftersom samarbetet fortskrider. Att redan nu i detalj skriva hur samarbetet i handling kommer att se ut kan lätt leda fel. Det handlar mer om en växelverkan. Mycket utvecklingsarbete återstår!

Arbetsgruppen har bestått av: Rolf Holm/Länsbibliotek Östergötland, Peter Åström/Linköpings stadsbibliotek, Birgitta Hjerpe/Norrköpings stadsbibliotek, Helena Agnemar/Motala stadsbibliotek, Marie Säaf/Finspångs bibliotek och Liza Bäckström/Söderköpings stadsbibliotek.

Ljudböcker mest populärt bland östgötarnas e-lån

Text: Agneta Hagelin, redaktör

Fler upptäcker möjligheten att låna hem digitala böcker direkt till datorn eller läsplattan. Utlåningen av e-böcker i Östergötland ökade med drygt 50 procent 2010 jämfört med året innan.

Mest populärt är det att lyssna på strömmade ljudböcker. Låntagaren loggar in med sitt lånekort på något av östgotabiblioteken och lyssnar på ljudböcker online, medan man är uppkopplad.

Ett bra tips är att skaffa trådlösa

hörlurar. Allt från snöskottning till trista hushållsgöromål kan bli rena njutningen med en bra bok i örat.

Sexdubbling

Lån av e-böcker i formaten pdf, mobi-pocket och epub blir också allt vanligare och utbudet ökar ständigt.

Biblioteken i Östergötland har sitt digitala bibliotek hos Elib som 2010 lånade ut 19 138 elektroniska böcker. Det är en sexdubbling sedan starten för sex år sedan. Under de första fyra månaderna i år har östgötarna laddat hem drygt 8 000 e-böcker.

Topplistan bland titlarna ser ut så här:

1. Hundraåringen som klev ut genom fönstret och försvann av Jonas Jonasson

2. Huvudjägarna av Jo Nesbø
3. Carl XVI Gustaf – Den motvillige monarken av Thomas Sjöberg
4. Den döende detektiven av Leif G.W Persson
5. Paganinikontraktet av Lars Kepler
6. Vredens tid av Stefan Tegenfalk
7. Sockerdöden av Unni Lindell
8. Matrevolutionen – åt dig frisk med riktig mat av Andreas Eenfeldt
9. Nirvanaprojektet av Stefan Tegenfalk
10. Spill av Sigrid Combüchen

Läs utländska tidningar

Nu har samtliga folkbibliotek i Östergötland tillgång till Library PressDisplay. Via ett länsabonnemang kan alla låntagare nå databasen, både från sitt bibliotek och hemifrån.

Antalet samtidiga användare är begränsat, det är därför viktigt att logga ur när man läst färdigt. Om någon får problem att komma in i databasen kan det bero på att alla östgotabiblioteks licenser är upptagna för stunden.

Library PressDisplay erbjuder drygt 1 700 tidningar och tidskrifter från mer än 92 länder på 48 språk. Du kan nå allt omedelbart med direktinloggning via www.ostgotabibliotek.se.

Fler kan ladda ner musik

Nu är alla östgotabibliotek anslutna till nättjänsten Musikwebb, som är landets största tjänst för online-lån av digital musik.

Under årets första fyra månader gjorde östgötarna drygt 6 900 nedladd-

ningar, av dem var cirka 5 600 hela album.

Musikwebb innehåller över två miljoner låtar, där finns mycket av den senaste musiken men också klassiskt musik. Man kan ladda ner hela album eller bara de bästa låtarna till datorn och föra över dem till din mp3-spelare. Tjänsten är helt laglig och gratis.

Tävla med dina bilder !

Passa på att nyttja sommaren för fotografering och vinn presentkort på fototillbehör, framkallning och liknande.

Tävla i kategorin "Skyltat Östergötland" eller "Sommarläsning". Eller både och. Du kan även dela med dig av dina bilder till östgotabibliotekens unika bildarkiv. Där kan vem som helst låna och ladda ner bilder så länge det inte handlar om kommersiella syften. Arkivet består just nu av drygt 2 000 bilder och det fylls ständigt på av både biblioteksanställda och privatpersoner som delar med sig av sin upphovsrätt enligt licensen Creative Commons.

Kategori "Skyltat Östergötland"

I den här tävlingen handlar det om att dokumentera Östergötland och allt det skyltas till i länet. Det handlar om det mesta från toahänvisningar, vägskyltar (hur många ortsnamn finns det?) till turistattraktioner och – vad som helst. Knasigt, seriöst, informativt, tråkigt. Inga begränsningar.

Kategori "Sommarläsning"

Nu utmanar vi alla sinnen: hur kan man konsumera berättelser? Läs text på papper eller i läsplatta, lyssna på ljud- eller talbok, avläsa röksignaler, begripa runskrift eller bara förlita sig på berättartraditionen. Fotografera och dokumentera hur din sommarläsning går till. Mer information om tävlingen och om det östgötiska bildarkivet:

www.ostgotabibliotek.se

